

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om samhällstjänst

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om samhällstjänst ändras så att vissa problem i den praktiska verkställigheten av samhällstjänsten kan avhjälpas.

Lagen föreslås bli ändrad så att andelen annan verksamhet än arbete i samhällstjänsten kan vara högst trettio timmar i stället för nuvarande tio timmar. Innehållet i denna andel kan i större utsträckning än för närvarande vara åtgärdsprogram som utvecklats för förebyggande av återfallsbrottslighet och minskande av rusmedelsproblem och annan verksamhet som stöder utförandet av samhällstjänsten. Lagen föreslås ha preciserande bestämmelser om hur verkställigheten av ett enskilt samhällstjänststraff ska ordnas vid Brottpåföljdsmyndigheten. Det föreslås också bestämmelser om att verkställigheten av samhällstjänsten kan skjutas upp eller avbrytas för viss tid på grund av vissa omständigheter i den dömdes levnadssituation.

Lagen föreslås ha en bestämmelse om den som dömts till samhällstjänst är skyldig att inte använda narkotika under verkställigheten av samhällstjänsten. Om det finns misstankar om att den dömda använder narkotika, är han eller hon skyldig att lämna ett urin- eller salivprov. Lagen föreslås ha en bestämmelse om ersättning av en person- eller sakskada som den dömda orsakat i samband med arbetet på tjänstgöringsplatsen när gärningen inte har varit avsiktlig.

I lagen ska det också göras en ändring av myndighetens namn till följd av den organisationsreform inom brottpåföljdsområdet som trädde i kraft vid ingången av 2010. Då sammanslogs Brottpåföljdsverket, Kriminalvårdsväsendet och Fångvårdsväsendet till Brottpåföljdsmyndigheten. I lagen föreslås också några preciseringar av teknisk natur.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 oktober 2010.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 Nuläge	3
1.1 Lagstiftning och praxis	3
1.2 Nordisk översikt	5
Sverige	5
Norge	5
Danmark	5
Island	6
1.3 Bedömning av nuläget	6
2 Målsättning och de viktigaste förslagen	8
3 Propositionens konsekvenser	9
3.1 Ekonomiska konsekvenser	9
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	9
3.3 Konsekvenser i fråga om brottsligheten	9
4 Beredningen av propositionen	9
5 Samband med andra propositioner	9
DETALJMOTIVERING	11
1 LAGFÖRSLAG	11
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	20
3 IKRAFTTRÄDANDE	20
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av lagen om samhällstjänst	21
PARALLELLTEXT	26
Lag om ändring av lagen om samhällstjänst	26

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Dömande till samhällsstraff och utredning av den dömdes lämplighet till den

Enligt 6 kap. 11 § i strafflagen döms en gärningsman till samhällstjänst i stället för ett ovillkorligt fängelsestraff, högst åtta månader, om inte ovillkorliga fängelsestraff, tidigare samhällstjänststraff eller andra vägande skäl ska anses utgöra hinder för att ett samhällstjänststraff döms ut. För att gärningsmannen ska kunna dömas till samhällstjänst krävs att han eller hon har samtyckt till att straffet döms ut som samhällstjänst och att han eller hon kan antas klara av den.

Enligt 4 § i lagen om samhällstjänst (1055/1996) gör Kriminalvårdsväsendet upp en lämplighetsutredning som avses i 3 § i förordningen om samhällstjänst (1259/1990) för att bedöma hur gärningsmannen klarar av samhällstjänsten. Enligt 1 mom. i den sistnämnda bestämmelsen ska Kriminalvårdsväsendet när det utreder den misstänktes lämplighet för samhällstjänst beakta hans eller hennes förmåga och villighet att klara av tjänstgöringen samt den misstänktes förhållanden i övrigt. Samtidigt ska behovet av eventuella stödåtgärder utredas.

Innehållet i samhällstjänsten

Enligt 1 § i lagen om samhällstjänst är samhällstjänst ett straff som döms ut i stället för ett ovillkorligt fängelsestraff och som omfattar minst 20 och högst 200 timmar regelbundet, oavlönat arbete som utförs under övervakning. Högst tio timmar av ett samhällstjänststraff kan dock avtjänas genom deltagande i åtgärdsprogram som stöder en reducering av återfallsbrottslighet eller så att tjänster avsedda att minska rusmedelsproblem anlitas på ett sätt som Kriminalvårdsväsendet godkänner.

I samhällstjänsten utför den dömde oavlönat, allmännyttigt arbete på sin fritid. Arbetandet sker enligt ett tidsschema som Kriminalvårdsväsendet har fastställt. Tjänsten utförs under en tidsperiod som är lika lång som det utdömda fängelsestraffet på det sättet att den dömde utför tjänsten vanligen två gånger i veckan, tre till fyra timmar åt gången. Kriminalvårdsväsendet övervakar utförandet av tjänsten. Under avtjänandet av straffet kan den dömde bo i sitt hem och bevara sin utbildnings- eller arbetsplats.

Enligt 1 § i förordningen om samhällstjänst kan tjänstgöringsplatser för samhällstjänst ordnas av offentliga sammanslutningar eller offentligt rättsliga föreningar eller av andra sammanslutningar eller stiftelser som inte bedriver verksamheten i vinstsyfte. Tjänstgöringsplatser kan dessutom ordnas av sådana sammanslutningar eller stiftelser bedriver verksamhet i vinstsyfte och som under offentlig tillsyn producerar tjänster för offentliga sammanslutningar. Kriminalvårdsväsendet godkänner den som har rätt att ordna tjänstgöringsplatser för samhällstjänst och förordnar om en enskild tjänstgöringsplats. När en tjänstgöringsplats ordnas strävar man efter att arbetsuppgifterna är ändamålsenliga med tanke på den dömde. Vanligen är tjänstgöringsuppgifterna till sin natur sådana som biträder personalen på tjänstgöringsplatserna.

Med verksamhet som strävar efter att minska rusmedelsproblem har man i praktiken avsett deltagande i en vårdperiod som ordnas av en rusmedelsklinik tillsammans med Kriminalvårdsväsendet eller ensam och där rusmedelsproblem och vårdmöjligheter kartläggs och deltagarna motiveras eller i ett åtgärdsprogram som genomförs av Trafikskyddet och Kriminalvårdsväsendet och som är avsett för sådana personer som har dömts för rattfylleri. Dessutom har de dömda haft en möjlighet att delta i ett program som främjar hanteringen av ilska och stöder livsförändring. År 2008 var det ca 10 % av dömda som utförde samhällstjänst som deltog i des-

sa verksamheter. Erfarenheterna användningen av åtgärdsprogrammen har varit positiva.

Verkställighet av samhällstjänst

Enligt 2 § i lagen om samhällstjänst svarar Kriminalvårdsväsendet för verkställigheten av samhällstjänst. För verkställigheten av ett enskilt samhällstjänststraff svarar vid Kriminalvårdsväsendet en tjänsteman som har utsetts till ansvarsperson. När ansvarspersonen har varit förhindrad att sköta sin uppgift sköts uppgifterna av en annan tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet. I praktiken är verkställigheten av samhällstjänsten samarbete mellan tjänstemännen där en viss tjänsteman bär helhetsansvaret för uppföljningen av att straffverkställigheten flyter på ett ändamålsenligt sätt och för åtgärder som behövs i olika faser av verkställigheten.

Om tiden för verkställigheten av samhällstjänsten bestäms i 5 § i lagen om samhällstjänst. Enligt paragrafen ska verkställigheten av samhällstjänst inledas utan dröjsmål, och tjänstgöringen ska i regel slutföras inom ett år från det domen blev verkställbar. Kriminalvårdsväsendet kan av särskilda skäl fortsätta tjänstgöringstiden så att den dock inte överstiger ett år tre månader. I tiden för utförandet av samhällstjänsten räknas inte den tid som verkställigheten har varit avbruten på grund av domstolsbehandling, när det misstänks att den dömda grovt har brutit mot tjänstgöringsvillkoren eller när åklagaren har meddelat att den dömda kommer att bli åtalad för ett nytt brott.

År 2008 kom det till Kriminalvårdsväsendet 3 609 samhällstjänster för verkställighet och av dem inleddes 3 430 samhällstjänster. Av dessa slutfördes 82,7 %. Dagligen var det i medeltal 1 679 samhällstjänster i verkställighet.

Skyldigheter av den som dömts till och den som utför samhällstjänst

I 6 § 1 mom. i lagen om samhällstjänst föresätts det att Kriminalvårdsväsendet fastställer en tjänstgöringsplan som innehåller tjänstgöringsuppgifterna och den dag tjänstgöringen upphör. De nödvändiga villkoren för samhällstjänst som tjänstgöringsuppgif-

terna och förhållandena på tjänstgöringsplatsen kräver ska också antecknas i tjänstgöringsplanen. Kriminalvårdsväsendet gör separat upp ett exakt tidsschema för tjänstgöringen. Enligt 4 § i förordningen om samhällstjänst gör Kriminalvårdsväsendet i samarbete med tjänstgöringsplatsen upp en tjänstgöringsplan. Den som har dömts till samhällstjänst ska ges tillfälle att bli hörd när tjänstgöringsplanen görs upp. Tjänstgöringsplanen ska i rimlig tid innan tjänstgöringen börjar delges den dömda. Tjänstgöringsplanen kan ändras, om det finns giltiga skäl. Sedvanliga villkor i tjänstgöringsplanen som ställs till den som utför samhällstjänst är bl.a. förbud att använda egen mobiltelefon, sekretess i ärenden som gäller tjänstgöringsplatsen och en utsatt tid inom vilken den dömda ska förelägga ett intyg över sjukdom som den dömda har anmält vara hinder för infinnandet i tjänstgöringen.

Enligt 7 § i lagen om samhällstjänst måste den som har dömts till samhällstjänst delta i uppgörandet av en tjänstgöringsplan och i de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver. Den som har dömts till samhällstjänst ska iaktta den tjänstgöringsplan och det tidsschema som har fastställts för honom eller henne och samvetsgrant utföra de uppgifter som han eller hon har ålagts. Den dömda får inte använda alkohol eller något annat rusmedel eller vara påverkad av sådant på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver. I lagens 7 a § föreskrivs det att om den dömda av yttre kännetecken att döma sannolikt är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver, ska en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet anteckna observationerna av berusningstillståndet. Om det misstänks att berusningen beror på alkohol, kan en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet dessutom förplikta den dömda att lämna utandningsprov.

Enligt 6 § 1 mom. i förordningen om samhällstjänst ska Kriminalvårdsväsendet övervaka samhällstjänsten genom besök på tjänstgöringsplatsen och genom att hålla kontakt såväl med den som har ordnat tjänstgöringsplatsen som med den som utför tjänsten.

Enligt förordningens 7 § ska den som utför samhällstjänst utan dröjsmål anmäla till Kriminalvårdsväsendet om han eller hon har laga förhinder att infinna sig på tjänstgöringsplatsen. Kriminalvårdsväsendet ska underrätta kontaktpersonen på tjänstgöringsplatsen om detta.

I lagens 8 a § föreskrivs det att om den dömda misstänks för att ha brutit eller grovt brutit mot sina skyldigheter enligt 7 §, ska Kriminalvårdsväsendet utreda saken. Enligt 7 b § i lagen om samhällstjänst ska Kriminalvårdsväsendet ge en muntlig eller skriftlig anmärkning till den dömda som handlat mot tjänstgöringsplanen eller andra villkor. Enligt lagens 8 § är det fråga om grovt brott mot tjänstgöringsvillkor, om den dömda inte börjar utföra samhällstjänst eller om han eller hon avbryter den eller på något annat sätt grovt bryter mot tjänstgöringsplanen eller tidsschemat för tjänstgöringen eller försummar att iakttäta förbudet att använda rusmedel eller att vara berusad. Som grovt brott anses bl.a. att ogrundad utebli från tjänsten eller att vara berusad på tjänstgöringsplatsen. Kriminalvårdsväsendet ska utan dröjsmål anmäla dessa till åklagare. Dessutom ska Kriminalvårdsväsendet förbjuda att samhällstjänst inleds eller bestämma att utförandet av tjänsten ska avbrytas. Åklagaren bedömer om samhällstjänsten ska förvandlas till fängelse. Om åklagaren anser att det finns grunder för förvandling, ska han eller hon utan dröjsmål yrka det vid domstolen. Vid behov ska åklagaren bestämma att en undersökning ska utföras i saken. Om domstolen anser att den dömda grovt har brutit mot tjänstgöringsvillkoren, ska den förvandla den utförda delen av samhällstjänsten till fängelse.

År 2008 förvandlades genom tingsrättens beslut 595 samhällstjänster till ovillkorligt fängelse. Orsaken till förvandlingen var oftast den dömdes hejdlösa användning av rusmedel.

1.2 Nordisk översikt

Sverige

I Sverige kan skyddstillsynen eller en villkorlig dom förenas med samhällstjänst med den åtalades samtycke. Samhällstjänsten in-

nehåller oavlönat arbete minst 40 och högst 240 timmar. Påföljden kan förenas med ett förordnande om deltagande i ett åtgärdsprogram eller vård.

I Sverige finns det på lagnivå ingen bestämmelse som förpliktar den dömda till drogfrihet under samhällstjänsten. I myndighetsföreskrifter anses dock berusningen av alkohol eller narkotika under tjänstgöringen som brott mot villkoren för samhällstjänst. Lagen har ingen bestämmelse som förpliktar den dömda att lämna ett urin- eller blodprov, om samhällstjänsten inte har förenats med missbrukarvård. I sådana fall kan det tillämpas bestämmelser om vård när det är fråga om lämnande av prov.

Den som har ordnat samhällstjänsten eller hör till dess personal har en möjlighet att av kriminalvården få en ersättning för en oupp-sätlig person- eller sakskada som den dömda vållat på tjänstgöringsplatsen. Ersättnings-summan är högst 100 000 kronor.

Norge

I Norge ersattes i början av 2000-talet genom ändring av lagen om straffverkställighet samhällstjänsten (samfunnstjeneste) med ett samhällsstraff (samfunnsstraff). Samhällsstraffet kan vid sidan av samhällsnyttigt arbete innehålla deltagande i åtgärdsprogram, individuella diskussioner, vård och konfliktlösning och andra åtgärder som har ett väsentligt samband med den dömdes brottslighet. Samhällsstraffets längd är minst 30 och högst 420 timmar.

Den som avtjänar ett samhällsstraff får inte vara berusad på de sammankomster som anknyter till straffet. Domstolen kan förbjuda användningen av rusmedel för hela verkställigheten. Även kriminalvården kan som villkor för avtjänande av samhällsstraffet förelägga ett totalförbud för användningen av rusmedel. I dessa fall har kriminalvården behörighet att testa om den dömda använder rusmedel.

Danmark

Enligt den danska strafflagstiftningen kan domstolen vid sidan av ett villkorligt fängelsestraff också bestämma samhällstjänst, om

det villkorliga fängelsestraffet inte anses vara tillräckligt som sådant och om den dömde anses vara lämplig till samhällstjänsten. Samhällstjänstens längd är minst 30 och högst 240 timmar. Den utförs under 4–12 månader. Samhällstjänsten kan i Danmark endast innehålla oavlönat arbete, inte t.ex. en skyldighet att delta i åtgärdsprogram som strävar efter att påverka återfallsbrottsligheten.

Den dömde står under kriminalvårdens tillsyn under utförandet av samhällstjänsten. Detta betyder att den dömde träffas regelbundet även i andra sammanhang än under utförandet av samhällstjänsten. Med hjälp av dessa träffar kan man säkerställa att de övriga villkoren för det villkorliga fängelset, bl.a. deltagandet i missbrukarvården, uppfylls och den dömde kan få stöd att lösa sina personliga problem.

Den danska lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om att den som dömts till samhällstjänsten ska avhålla sig från att använda alkohol eller annat berusande medel under utförandet av samhällstjänsten. Lagen har inte heller några bestämmelser om med vilka metoder eventuellt bruk av rusmedel under tjänstgöringen kan konstateras. När domstolen bestämmer straffet kan den ändå besluta om villkor för vård för missbruk av rusmedel.

Island

På Island kan gärningsmannen efter den dömdes ansökan dömas till att utföra samhällstjänst i stället för ett ovillkorligt fängelsestraff på högst sex månader, om det inte strider mot allmänt intresse. Ett beslut om samhällstjänsten fattas av verkställighetsmyndigheten. Samhällstjänstens längd är minst 40 och högst 240 timmar. Samhällstjänsten innehåller oavlönat arbete, ändå kan högst en femtedel av timmarna användas till samtalsterapi.

På Island får den dömde inte använda berusande medel under utförandet av samhällstjänsten. I situationer där det misstänks ett berusningstillstånd kan användningen av rusmedel testas med ett utandningsprov eller urin- och blodprov.

1.3 Bedömning av nuläget

Andelen annan verksamhet än oavlönat arbete i samhällstjänsten

Högst 10 timmar av ett samhällstjänststraff kan utföras så att den dömde deltar i åtgärdsprogram som stöder reducering av återfallsbrottslighet eller att han eller hon anlitar tjänster som bidrar till minskande av rusmedelproblem på det sätt som Brottspåföljdsmyndigheten har godkänt. Det har visat sig att timantalet för den del av straffet som utförs på ett annat sätt än som oavlönat arbete är otillräckligt med tanke på genomförandet av de ställda målen och de utvecklade programmen. Nästan hälften (45 %) av dem som dömts till samhällstjänsten har fått sitt straff för grovt rattfylleri och således är behovet av att påverka minskandet av de dömdas rusmedelsproblem uppenbart.

I de kortaste åtgärdsprogrammen är det behövligt att öka timantalet för att mängden av ärenden som är nödvändiga i utförandet av programmet och tiden som kan användas står i samklang med varandra. Nu för tiden är det rätt vanligt att skyndandet av behandlingen av ärendena försvårar tillägnandet av dem. Å andra sidan tvingar det knappa timantalet som står till buds att man måste välja mellan besök på A-kliniken, trafiksäkerhetsundervisningen eller förändringsmotiveringsprogrammet. Det är svårt att i det nuvarande timantalet inkludera innehållet i trafikskyddsprogrammet som är avsett för dem som har dömts för rattfylleri. Dessutom kan det 18 timmar långa programmet för hanteringen av ilska som är avsett för dem som gjort sig skyldiga till våldsam beteende genomföras bara delvis.

Det timantal som kan användas till annat än oavlönat arbete bör vara så räckande att den dömde under samhällstjänsten enligt sina behov kan genomgå mer än ett program. Detta är nyttigt åtminstone i långa samhällstjänster. Enligt Brottspåföljdsmyndighetens erfarenhet är det bra att i början av straffet använda några samhällstjänsttimmar i att förbättra den dömdes förutsättningar för att klara samhällstjänsten och under tjänstgöringen för att upprätthålla dem.

Den praktiska verkställigheten av ett enskilt samhällstjänststraff

Lagen om samhällstjänst innehåller inte bestämmelser om hur Brottspåföljdsmyndigheten ska arrangera verkställigheten av en enskild samhällstjänstgöring. Det finns inte heller någon bestämmelse om möjligheten av någon annan tjänsteman än en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten att delta i verkställighetsuppgifter. Sådana bestämmelser behövs för att säkerställa enhetligheten och trovärdigheten av verkställigheten också i sådana situationer där tjänstgöringsplatsen för samhällstjänsten ligger långt från Brottspåföljdsmyndighetens verksamhetsställe eller verkställigheten kräver särskild tillsyn på grund av den dömdes person. Sålunda behövs det för de praktiska verkställighetsuppgifterna bestämmelser om övervakaren av verkställigheten. Som övervakare kan vara en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten. Till dennes biträde kan det vid behov utses en privatperson som gett sitt samtycke. Den person kallas t.ex. biträdande övervakare.

På lagnivån finns det varken tillräckligt eller i samlad form bestämmelser om uppgifter eller ansvaret av den som sköter den praktiska verkställigheten av samhällstjänsten. Sådana bestämmelser är nödvändiga, det är ju fråga om straffverkställighet.

Uppskov av verkställigheten av samhällstjänsten för viss tid och avbrytning för viss tid

Lagen om samhällstjänst innehåller inga bestämmelser om uppskov av inledandet av verkställigheten och inga bestämmelser om avbrytning av den för viss tid.

I praktiska verkställighetsuppgifter förekommer det situationer där det borde vara möjligt att kunna skjuta upp verkställigheten av samhällstjänsten eller att avbryta verkställigheten som redan har inletts. I dessa situationer har den dömden ett verkligt hinder att avtjäna straffet. I praktiken kan orsaken till hinder vara den dömdes sjukdom, deltagande i missbrukarrehabiliteringen, fullgörande av värnplikten eller avtjänande av ett fängelsestraff eller ett annat samhällstjänststraff. Eftersom det i dessa situationer inte har varit

rimligt att kräva att den dömden utför samhällstjänst har verkställighetsåtgärderna avslutats på grund av ett läkarintyg eller annan bevisning som den dömden har företett.

Eftersom man inte har kunnat fatta ett formellt beslut om ett avbrott har den ett år långa tiden för verkställigheten som föreskrivs i lagen om samhällstjänst gått ut under hindret. Detta har ofta medfört behov att hos domstolen söka mera tid för avtjänandet av straffet. Årligen har det gjorts ca 200 ansökningar. År 2008 var siffran 199. Att hos domstolen söka mera tid verkar vara ett tungt förfarande med tanke på sin betydelse och det fördröjer verkställigheten.

Ett ändamålsenligare förfarande än det ovan nämnda sökandet av mera tid hos domstolen är att Brottspåföljdsmyndigheten för viss tid kan skjuta upp verkställigheten eller avbryta den om det finns ett av den dömdes situation föranlett godtagbart hinder. Till verkställighetstiden ska inte räknas den tid då inledandet av verkställigheten har skjutits upp eller verkställigheten har avbrutits. I det praktiska verkställighetsarbetet har det konstaterats att den behövliga längden på uppskov för viss tid eller avbrottet är sammanlagt högst ett år. Om grunden för hindret ändras väsentligt eller upphör helt, bör man kunna återkalla uppskovet eller avbrottet som beviljats för viss tid. En grund för återkallandet kan t.ex. vara avbrott i missbrukarrehabiliteringen eller militärtjänstgöringen.

Kontroll av drogfriheten

Enligt lagen om samhällstjänst får den dömden inte använda alkohol eller något annat rusmedel eller vara påverkad av sådant på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver. Om den dömden av yttre kännetecken att döma misstänks vara berusad, ska en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten anteckna observationerna av berusningstillståndet. Tjänstemannen kan också förplikta den dömden att lämna utandningsprov, om det misstänks att berusningen beror på alkohol.

Enligt Brottspåföljdsmyndigheten fungerar kontrollen av användningen av alkohol rätt bra. Däremot behövs det nya kontrollmetoder när det är fråga om användningen av andra

berusande medel, i praktiken narkotika, för att kontrollen av användningen av rusmedel i sin helhet kan vara trovärdig. Den nuvarande bedömningen som sker enbart efter sinnesförmimmelser av en tjänsteman vid Brottsåtgärdsmyndigheten kan inte anses vara en tillräcklig utredningsmetod. Åklagarna och domstolar har inte heller alltid ansett att den är en tillräcklig bevisning på användningen av narkotika i samhällstjänsten. Samtidigt är det fråga om den dömdes rättsskydd eftersom den dömden inte heller kan bevisa sin drogfrihet enligt en trovärdig testning.

Den gällande lagen har inga bestämmelser som berättigar en tjänsteman vid Brottsåtgärdsmyndigheten att förplikta den dömden lämna ett prov för utförande av narkotikatest. Problemet med testningen av användningen av narkotika under samhällstjänsten är hur det kan bevisas att den dömden var påverkad av narkotika på en viss tidpunkt eftersom i fråga om viss narkotika kan ett positivt testresultat fås ännu efter flera veckor efter att den dömden har slutat använda den. I syfte att en pålitlig testning kan göras möjlig är det nödvändigt att förbjuda den dömden att använda narkotika under hela verkställigheten. Med tanke på föreläggandet av förbudet ska det noteras att innehav och användning av narkotika är brott som avses i 50 kap. 1 och 2 a § i strafflagen.

Faktorer som orsakas av att den som utför samhällstjänst använder rusmedel är den allmänaste grunden för att samhällstjänsten förvandlas till ovillkorligt fängelse. Problemen som hänger samman med att de som utför samhällstjänst använder rusmedel syns klart på tjänstgöringsplatserna och Brottsåtgärdsmyndighetens enheter för samhällspåföljder. Lagen ska ha sådana bestämmelser som den nuvarande situationen kräver och som är omfattande när det gäller olika metoder att visa och ingripa i användningen av rusmedel samt parternas rättigheter och skyldigheter.

Sak- eller personskada som vållats på tjänstgöringsplatsen av den som utför samhällstjänst

Personer som utför samhällstjänst har ibland under utförandet av arbetet som ingår

i samhällstjänsten vållat materiell skada för ett verktyg eller en maskin på tjänstgöringsplatsen eller egendom som finns på tjänstgöringsplatsen eller tillhör dess personal. Dessa gärningar har inte orsakats genom brott vilket betyder att de inte ersätts med stöd av brottskadlagen (935/1973). Skador har hänt såväl som deras finansiella värde har varit ganska små. Med tanke på situationen i fråga om tjänstgöringsplatserna är det ändå viktigt att Brottsåtgärdsmyndigheten har en möjlighet att ersätta de skador som den dömden oavsiktligt har vållat anordnaren av tjänstgöringsplatsen och dess personal.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Målet med propositionen är att avhjälpa vissa problem som har uppstått i den praktiska verkställigheten av samhällstjänsten.

Det har ansetts att andelen tjänster och åtgärdsprogram för minskande av återfallsbrottslighet och rusmedelsproblem är för kort och alternativen för snäva. Lagen föreslås bli ändrad så att andelen annan verksamhet än arbete i samhällstjänsten kan vara högst trettio timmar, dock inte över hälften av det utdömda timantalet. Vid sidan av andelen arbete utvidgas användningsmöjligheten av strafftiden till att omfatta förutom åtgärdsprogram sådan verksamhet som även på andra sätt främjar klarandet av samhällstjänsten.

Den som har dömts till samhällstjänst kan vara i en sådan levnadssituation där han eller hon av ett godtagbart skäl inte kan börja utföra samhällstjänst eller utförandet av samhällstjänsten avbryts. I sådana situationer kan det hända att den utsatta tiden på ett år för utförande av samhällstjänsten hinner löpa ut och då måste man hos domstolen söka mera tid för att straffet kan avtjänas helt. Till den gällande lagen ska det enligt förslaget fogas bestämmelser om uppskov av och avbrott i verkställigheten för viss tid.

Den gällande lagen saknar bestämmelser om hur en misstänkt användning av ett annat berusande medel än alkohol av den som utför samhällstjänst kan testas. Till lagen ska det enligt förslaget fogas en bestämmelse om

kontroll av drogfrihet. I enlighet med denna bestämmelse kan berusningstillstånd som av yttre kännetecken att bedöma är uppenbart och föranleds av annat rusmedel än alkohol testas genom urin- eller salivprov. Av den dömd som utan giltig orsak vägrar lämna utandnings-, urin- eller salivprov kan tas ett blodprov. Till den dömd ska också föreläggas ett förbud att använda narkotika under hela verkställigheten av samhällstjänsten. Detta är motiverat inte bara för att en fungerande testning kan säkerställas utan också för att användningen av narkotika är ett brott.

I lagen föreslås ingå en möjlighet att ersätta den sak- eller personskada som den dömd oavsiktligt har vållat för tjänstgöringsplatsen och dess personal.

I lagen ska det enligt förslaget ingå tydligare bestämmelser än tidigare om hur Brottspåföljdsmyndigheten verkställer ett enskilt samhällstjänststraff. I lagen ska det också finnas exaktare bestämmelser om den dömdes skyldigheter. För närvarande ingår dessa bestämmelser närmast i tjänstgöringsplaner. Dessa skyldigheter är att utföra tjänstgöringsuppgifterna korrekt, underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om hinder för infinnande i tjänstgöringen, förete ett giltigt intyg över hälsotillståndet om det finns motiverat skäl att misstänka att den dömdes hälsotillstånd är otillräckligt för att han eller hon skulle kunna klara sig av samhällstjänsten samt att lämna ett utandnings-, urin- eller salivprov i de situationer där det misstänks ett berusningstillstånd. I lagen ska det också göras en ändring av myndighetens namn som föranleds av en organisationsreform inom brottspåföljdsområdet eftersom Brottspåföljdsverket, Kriminalvårdsväsendet och Fångvårdsväsendet vid ingången av 2010 ändras till Brottspåföljdsmyndigheten. I den gällande lagen ska det också göras några ändringar av teknisk natur, bl.a. terminologiska ändringar.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Genomförandet av propositionen påverkar nästan inte alls arbetsfördelningen mellan myndigheterna eller deras skyldigheter. De väsentligaste verkningarna riktar sig till Brottspåföljdsmyndigheten men med undantag av utvidgad kontroll av drogfriheten är det närmast fråga om att de nuvarande verksamhetssätten som iakttas med stöd av förordningen eller sedvanlig praxis ska regleras genom lag. Det handlar också om rationalisering av handlingssätten.

3.3 Konsekvenser i fråga om brottsligheten

Det kan antas att kontrollen av drogfriheten blir i någon mån strängare. Detta torde lite öka förvandling av samhällstjänststraff till ovillkorligt fängelse. Ökning av annan verksamhet än arbete kan å andra sidan förbättra förutsättningar för utförande av samhällstjänsten. Propositionen kan inte antas ha betydande verkningar i brottsligheten.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Beredningsarbetet har skett i nära samarbete med Brottspåföljdsverkets resultatlinje för kriminalvård.

Utlåtande om propositionsutkastet begärdes av Kriminalvårdsväsendets vissa distriktsbyråer, åklagarämbeten och tingsrätter samt Riksåklagarämbetet och Brottspåföljdsverkets rättsenhet. Remissinstanserna ansåg att de föreslagna ändringarna är motiverade och att de förbättrar det nuvarande samhällstjänstsystemet. Propositionen har utarbetats på basis av detaljerna i utlåtandena.

5 Samband med andra propositioner

Till riksdagen har i början av november 2009 överlämnats en regeringsproposition med förslag till lagstiftning om utredning av situationen för unga brottsmisstänkta och övervakning av villkorligt fängelse. I propo-

sitionen är det fråga om förutom verkställigheten av samhällspåföljder i allmänhet också bl.a. övervakarens och den biträdande övervakarens uppgifter samt kontrollen av drogfrihet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Samhällstjänst. I paragrafen föreskrivs om innehållet i samhällstjänsten. Enligt paragrafens 1 mom. är samhällstjänst ett straff som döms ut i stället för ett ovillkorligt fängelsestraff och som omfattar minst 20 och högst 200 timmar regelbundet, oavlönat arbete som utförs under övervakning.

Enligt paragrafens 2 mom. kan högst tio timmar av ett samhällstjänststraff dock avtjänas genom annat än arbete. Det är fråga om åtgärdsprogram som stöder en reduktion av återfallsbrottslighet eller tjänster avsedda att minska rusmedelsproblem i vilka den dömda deltar eller som han eller hon anlitar på ett sätt som Kriminalvårdsväsendet godkänner. Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrat så att andelen annan verksamhet än arbete i utförandet av samhällstjänsten höjs från den nuvarande 10 timmar till 30 timmar. Innehållet i annan verksamhet än arbete ska utvidgas så att det är fråga om verksamhet som Brottsförhållningsmyndigheten ordnar eller godkänner och vars syfte är att minska risken för att den dömda åter gör sig skyldig till brott eller rusmedelsproblem samt att öka den dömdes förutsättningar att avtjäna samhällstjänststraffet.

Under de senaste åren har det inom brottsförhållningsområdet införts flera åtgärdsprogram som strävar efter att förbättra den dömdes förutsättningar att klara sig samt att minska återfallsbrottsligheten. Vid Brottsförhållningsmyndigheten står till buds ett åtgärdsprogram för sådana som har dömts för våldsbrott, ett program som motiverar sådana som upprepade gånger gjort sig skyldiga till trafikfylleri att söka vård samt ett program som i allmänhet motiverar till en ändring i livet. Vid sidan av ovan nämnda åtgärdsprogram kan det vara fråga om t.ex. deltagande i ett missbrukarvårdsprogram på A-kliniken eller att på ett annat sätt anlita A-klinikens tjänster. Det kan också vara fråga om verksamhet som ökar den dömdes villighet, förmåga och andra förutsättningar att utföra samhällstjänsten. Detta kan vara aktuellt t.ex. när den

dömdes rusmedelsbruk försvårar klarandet av samhällstjänsten eller när det finns problem i klarandet av tjänstgöringsuppgifter eller i samarbetet med tjänstgöringsplatsen.

I paragrafens 2 mom. ska det enligt förslaget göras en språklig ändring så att begreppet åtgärdsprogram ersätts med ett vidare begrepp verksamhet som omfattar de åtgärdsprogram som används och den övriga verksamheten som strävar efter att förbättra den dömdes möjligheter att klara sig.

Enligt den sista meningen i paragrafens 2 mom. ska arbetets andel ändå vara minst hälften av det utdömda timantalet. Således kan det maximala antalet på 30 timmar för annan verksamhet än arbete användas, om samhällstjänstens längd är minst 60 timmar. Antalet timmar för deltagande i verksamhet som Brottsförhållningsmyndigheten har ordnat eller godkänt ska relateras flexibelt till den dömdes behov och helhetsantalet timmar i samhällstjänsten. I praktiken används trettio-timmarsandelen i olika faser av verkställigheten.

2 §. Verkställighet av samhällstjänst. I paragrafen görs en namnändring som föranleds av en ändring i myndighetens namn, dvs. kriminalvårdsväsendet ersätts med Brottsförhållningsmyndigheten.

2 a §. Övervakare och biträdande övervakare. Det föreslås att lagen ska få bestämmelser om samhällstjänstens praktiska verkställighet. Enligt det föreslagna 2 a § 1 mom. ska för verkställigheten av en enskild samhällstjänst svara en tjänsteman vid Brottsförhållningsmyndigheten. Denna tjänsteman kallas övervakare. Till övervakaren hör de uppgifter som nämns i 3 § 1 mom. Vid övervakarens hinder sköts uppgifterna av någon annan tjänsteman vid Brottsförhållningsmyndigheten. Det som är väsentligt är att ansvaret för verkställighetsåtgärderna för samhällstjänsten är klart. Då vet den som utför samhällstjänsten, representanten för tjänstgöringsplatsen och övriga parter som deltar i den praktiska verkställigheten av samhällstjänsten vilken tjänsteman som ska eller kan kontaktas under verkställigheten. Det föreslagna handlings-

sättet motsvarar nuvarande praxis vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen kan det för att samhällstjänst ska kunna genomföras på lämpligt sätt till övervakarens hjälp förordnas en person som samtycker till det och som har för uppdraget lämplig utbildning och arbetserfarenhet. En sådan person kallas biträdande övervakare. En biträdande övervakare kan anlitas t.ex. i glesbygdsområden eller i situationer där den dömda behöver mer stöd än vanligt för att klara sig av samhällstjänsten eller när verkställigheten annars kräver noggrannare övervakning än vanligt. Den biträdande övervakarens uppdrag är verkställigheten av straff. Därför ska det av honom eller henne krävas en sådan utbildning och arbetserfarenhet som behövs i uppdraget. Det handlar nödvändigtvis inte om att den biträdande övervakaren borde ha avlagt en examen inom de nämnda branscherna. Som lämpliga utbildningsområden anges i lagen områdena för brottspåföljd, socialvård, hälsovård eller pedagogik. I paragrafen anges även ett möjligt undantag från de krav som ställs på biträdande övervakare: till biträdande övervakare kan också utses en annan lämplig person om det är nödvändigt för att säkerställa övervakningen av samhällstjänsten eller på någon annan motsvarande grund. Som biträdande övervakare kan vara t.ex. en anställd på tjänstgöringsplatsen. För att verkställigheten ska kunna genomföras på lämpligt sätt ska Brottspåföljdsmyndigheten ordna utbildning och handledning för dem som bistår deras tjänstemän i samhällstjänsten. Dessutom ska alla som biträdande övervakare ges enhetliga och aktuella anvisningar.

Den möjlighet som föreslås i 2 mom. att förordna någon annan än en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten till övervakningsuppgiften är inte problematisk utifrån 124 § i grundlagen, dvs. kraven som gäller utövning av offentlig makt. Detta därför att, fastän den biträdande övervakaren är skyldig att till Brottspåföljdsmyndigheten anmäla förbrytelser som den som utför samhällstjänst gör sig skyldig till, är det alltid Brottspåföljdsmyndigheten som beslutar vilken påföljd förbrytelsen eventuellt ska leda till. Också utandningsprovet och förpliktan-

det till lämnandet av urin- eller salivprov som anknyter till kontrollen av drogfriheten enligt 7 a § sköts alltid av en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten. Då riksdagens grundlagsutskott behandlade förslaget till lag om övervakning av villkorlig frihet (782/2005) ansåg den inte att överföringen på någon annan än en tjänsteman av övervakningsuppgifter liknande dem som nu föreslås var problematisk ur grundlagssynpunkt. (GrUU 21/2005 rd).

Enligt 3 mom. ska Brottspåföljdsmyndigheten ingå ett avtal med den biträdande övervakaren om hur uppdraget ska skötas. I avtalet ska åtminstone fastställas vilket slags åtgärder uppdraget omfattar, vilket den biträdande övervakarens ansvar är och vilka hans eller hennes skyldigheter är. Brottspåföljdsmyndigheten beslutar också om arvodet och kostnadsersättningarna som ska betalas den biträdande övervakaren av statens medel. Avtalet skapar inte något tjänsteförhållande eller arbetsavtalsförhållande mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den biträdande övervakaren. Arrangemanget innebär uttryckligen att man genom en viss sorts frivilligverksamhet utvidgar möjligheter till verkställigheten av samhällstjänst på områden som ligger långt borta från Brottspåföljdsmyndighetens verksamhetsställen och där den offentliga trafiken är liten eller inte alls existerar.

I 4 mom. finns en bestämmelse om tillämpningen av bestämmelserna om språklagen (423/2003), straffrättsligt tjänstemannansvar och skadeståndsansvar på den biträdande övervakaren. Syftet med språklagen är att trygga rätten för var och en att hos myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Språket vid behandling av ärenden och i handlingar inom den offentliga förvaltningen samt språkraven för personer som är verksamma i sådana uppgifter bestäms på grundval av myndighetens eller två-språkighet och uppgiften art. Strafflagens 40 kap. gäller tjänstebrott. I 12 § i kapitlet finns tillämpningsbestämmelser enligt vilka det straffrättsliga tjänsteansvaret når långt utöver en ställning som tjänsteman. För klarhetens skull tas en bestämmelse om saken in också i lagen om samhällstjänst. I fråga om skadestånd hänvisas i bestämmelsen till skadeståndslagen (412/1974).

3 §. Övervakarens och den biträdande övervakarens uppgifter. Paragrafen ska bli en ny 3 § i lagen. Den ursprungliga 3 § har upphävts genom lagen 13.6.2003/538.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen är det övervakarens uppgift att svara för att det upprättas en plan som avses i 6 § i den gällande lagen. Planens namn ska ändras från tjänstgöringsplan till verkställighetsplan. Övervakaren gör också upp ett tidsschema för tjänstgöringen. I dessa uppgifter ingår också uppgörandet av behövliga ändringar i verkställighetsplanen och tidsschemat. Ändringar är t.ex. byte av tjänstgöringsplatsen och uppgörande av fortsatta tidsscheman för tjänstgöringen när verkställigheten framskrider. Övervakaren ger också den dömde verkställighetsplanen och tidsschemat för kännedom.

Enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen ska övervakaren sköta övervakningen av att samhällstjänsten utförs korrekt. Detta innebär kontakter till den dömde och anordnaren av tjänstgöringsplatsen. Till övervakningsuppgifter hör också besök på tjänstgöringsplatsen.

Enligt 1 mom. 3 punkten i paragrafen är det övervakarens uppgift att till Brottspåföljdsmyndighetens behöriga tjänsteman anmäla att den som utför samhällstjänst enligt övervakarens uppfattning har brutit mot de skyldigheter som föreskrivs i lagen eller bestämmelser i tjänstgöringsplanen eller tidsschemat. Med behörig tjänsteman avses t.ex. direktören eller biträdande direktören vid Brottspåföljdsmyndighetens enhet för samhällspåföljder till vars uppgifter enligt arbetsordningen hör t.ex. att ge en muntlig eller skriftlig anmärkning eller att anmäla grovt brott mot skyldigheterna till åklagaren. Utredning av ärendet som föreskrivs i 8 a § som hänger samman med dessa situationer och uppgörande av en utredning hör också till övervakaren.

Enligt 1 mom. 4 punkten i paragrafen hör det också till övervakaren att ha hand om andra åtgärder som verkställigheten av samhällstjänsten kräver. Dessa kan vara t.ex. förhandlingar med tjänstgöringsplatsen för att byta information och för att göra nödvändiga ändringar i den dömdes arbetsuppgifter.

Med stöd av paragrafens 2 mom. är den biträdande övervakarens arbetsuppgifter likadana med övervakarens uppgifter men karaktären av uppdraget som biträdande övervakare är enligt den föreslagna 2 a § biträdande. Den biträdande övervakarens uppgift är att biträda övervakaren i uppgifter om vilka det föreskrivs i 1 mom. Ansvar för genomförandet av verkställigheten ligger ändå hos övervakaren. I praktiken betyder detta att det behövs en självständig eller handledd praktisk övervakning av verkställigheten av samhällstjänsten. Den biträdande övervakaren ska iaktta de bestämmelser om verkställigheten som en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten har gett honom eller henne och anmäla den dömdes brott mot sina skyldigheter och verkställighetsplanen samt de bestämmelser som bygger på den till tjänstemannen. Om den biträdande övervakaren behöver stöd eller handledning från övervakaren eller t.ex. sådan beslutsomhet som hör till tjänstemannaställningen, ska den biträdande övervakaren vända sig till övervakaren eller vid dennes förhinder en annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten. Övervakaren eller tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten kan ingripa också på eget initiativ. Övervakaren bär helhetsansvaret för att verkställigheten sker på ett behörigt sätt. Att det särskilt föreskrivs om ansvaret tydliggör ansvaret för verkställigheten också för en sådan person som inte är anställd i en organisation som svarar för verkställigheten.

Paragrafens 3 mom. förutsätter att övervakaren och den biträdande övervakaren bemöter den dömde korrekt. Dessutom ska de se till att den dömde inte i onödan orsakas olägenheter för verkställigheten av samhällstjänsten. Till korrekt bemötande hör bl.a. ett neutralt förhållningssätt till den dömde samt att det i verkställigheten av samhällstjänsten inte väcks onödigt uppseende som stämplat den dömde på tjänstgöringsplatsen. Samhällstjänsten ska ordnas så att den dömdes ställning på tjänstgöringsplatsen till sina yttre förhållanden motsvarar en vanlig arbetsplats. Övervakaren och den biträdande övervakaren ska också stöda och handla den dömde så att han eller hon klarar sig socialt. Det kan här vara fråga om många olika slag av åtgärder, såsom att sköta praktiska angelägenheter.

ter, ge råd om hur den dömden ska gå till väga hos någon myndighet, söka alternativa lösningar i en besvärlig situation eller uppmuntra t.ex. till skolgång. I den dömdes problem-situationer ska det också bedömas om det finns skäl att använda timmar i samhällstjänsten för verksamhet som avses i 1 § 2 mom., t.ex. tjänster som siktar på att minska rusmedelsproblem.

4 §. Lämplighetsutredning. I paragrafen görs en namnändring som föranleds av en ändring i myndighetens namn, dvs. kriminalvårdsväsendet ersätts med Brottspåföljdsmyndigheten. Dessutom ska det i paragrafen konstateras att bestämmelser om lämplighetsutredning utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §. Tidpunkt för verkställigheten. Paragrafen gäller tidpunkten för verkställigheten av samhällstjänsten. Enligt 5 § 1 mom. i den gällande lagen ska verkställigheten av samhällstjänst inledas utan dröjsmål, och tjänstgöringen ska slutföras inom ett år från det domen blev verkställbar, om inte Kriminalvårdsväsendet har förlängt tiden för utförandet av samhällstjänsten eller domstolen har förlängt verkställighetstiden eller förvandlat den utförda delen av samhällstjänsten till ett ovillkorligt fängelsestraff under de förutsättningar som anges i lagen. Till tiden på ett år för verkställigheten räknas inte den tid som tjänstgöringen har varit avbruten eller dess inledande har varit förbjuden på grund av att den dömden har misstänkts ha brutit mot tjänstgöringens villkor eller att åklagaren har meddelat att han eller hon kommer att åtala den dömden för ett nytt brott.

Det föreslås att det fogas ett nytt 2 mom. till paragrafen. Enligt momentet räknas till maximitiden på ett år som avses i 1 mom. inte heller den tid under vilken inledandet av verkställigheten har varit uppskjuten för viss tid eller verkställigheten har varit avbruten för viss tid så som det avses i 5 a §. Den föreslagna nya 5 a § innehåller en bestämmelse om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att för en tid av högst ett år skjuta upp eller avbryta verkställigheten av samhällstjänsten bl.a. om den dömden är sjuk eller i missbrukarrehabilitering.

Paragrafens nya 2 mom. ändrar det nuvarande 2 mom. till 3 mom. eftersom de ovan

konstaterade ärendena gäller inledandet av verkställigheten inom ett år och undantagsfall som hänger samman med det. Bestäm-melsen som enligt förslaget ska vara 3 mom. gäller i sin tur inledandet av verkställigheten av samhällstjänsten innan domen har vunnit laga kraft i situationer där den dömden samtycker till verkställigheten och har nöjt sig med domen för den del han eller hon har dömts till samhällstjänsten. Paragrafens ursprungliga 3 mom. har upphävts genom lagen 11.4.2003/298.

5 a §. Uppskov av eller avbrott i verkställigheten. Den gällande lagen har ingen bestämmelse om uppskov av eller avbrott i verkställigheten av samhällstjänsten för viss tid. En sådan bestämmelse har i de praktiska verkställighetsåtgärderna för samhällstjänsten konstaterats vara nödvändig för att inledandet av verkställigheten kan skjutas upp eller en inledd verkställighet kan avbrytas av godtagbara skäl.

Enligt den föreslagna paragrafen kan Brottspåföljdsmyndigheten för viss tid skjuta upp verkställigheten av samhällstjänsten eller för viss tid avbryta en verkställighet som redan har inletts när det finns ett faktiskt, tillfälligt hinder för verkställigheten och det föranleds av den dömdes levnadssituation. I paragrafens 1 mom. bestäms det att godtagbara skäl som anses vara hinder är den dömdes sjukdom, deltagande i missbrukarrehabilitering, fullgörande av värnplikten eller någon annan därmed jämförbar godtagbar orsak. På grund av sjukdom kan ett avbrott för viss tid göras, om den dömdes sjukdom medför en ganska långvarig arbetsoförmåga. Sålunda görs ett avbrott för viss tid inte på grund av influensa eller annan motsvarande sedvanlig sjukdom. Med missbrukarrehabilitering avses den service inom missbrukarvården som ordnas enligt 3 § i lagen om missbrukarvård (41/1986) av hemkommunen av den som dömts till samhällstjänst. Det är uttryckligen fråga om deltagande i rehabilitering som ordnas i en anstalt. Andra godtagbara grunder för uppskov av eller avbrott i samhällstjänsten för viss tid kan vara t.ex. utförande av utbildningsperioden i civiltjänsten eller arbetshinder, såsom arbete utomlands för viss tid.

Att samhällstjänsten behöver skjutas upp eller avbrytas för viss tid eller att det finns hinder konstateras av Brottspåföljdsmyndigheten, i praktiken av den som uppgör en lämplighetsutredning eller av övervakaren. I fråga om uppskov sker detta konstaterande i samband med inledandet av verkställigheten. Att det finns ett hinder som förutsätter ett avbrott i verkställigheten för viss tid konstateras under verkställigheten. Det är alltså fråga om att Brottspåföljdsmyndigheten i samband med verkställigheten noterar att det finns ett tillfälligt hinder. Det är alltså inte fråga om att den dömda själv söker uppskov av eller avbrott i verkställigheten.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. är ett tillfälligt uppskov av samhällstjänsten möjligt också i situationer där avtjänande av ett pågående ovillkorligt fängelsestraff eller någon annan samhällspåföljd i praktiken hindrar inledandet av verkställigheten av en ny samhällstjänst. T.ex. ett slutligt avtjänande av ett fängelsestraff kan skjuta upp verkställigheten av samhällstjänsten, eventuellt en lång tid.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det att den maximala längden på uppskov eller avbrott för viss tid är sammanlagt högst ett år. Genom denna tidsgräns strävas det efter att balanserat beakta de orsaker i den dömdes levnadssituation som medför behov av uppskov av eller avbrott i verkställigheten samt strävan att snabbt verkställa samhällstjänsten.

I paragrafens 4 mom. förutsätts det att Brottspåföljdsmyndigheten återkallar ett uppskov eller avbrott som beviljats för viss tid, om grunderna för uppskovet eller avbrottet inte längre existerar. T.ex. om den dömda har avbrutit fullgörandet av sin värnplikt, ska uppskovet eller avbrottet återkallas. Ändringen i förhållandena kan konstateras i samband med beredningen eller inledandet av verkställigheten av samhällstjänsten eller under verkställigheten.

6 §. Verktällighetsplan. I den gällande lagen heter den plan som innehåller de väsentligaste ärenden kring verkställigheten av samhällstjänsten tjänstgöringsplan. Här föreslås det en terminologisk ändring med vilken begreppet tjänstgöringsplan ändras till begreppet verkställighetsplan eftersom det sistnämnda begreppet bättre motsvarar både pa-

ragrafens innehåll och den praktiska verkställigheten av samhällstjänsten. Med ändringen av begreppet görs begreppsapparaten i samhällspåföljderna enhetligare eftersom i ungdomsstraffen heter den motsvarande planen verkställighetsplan. Enligt förslaget ska det göras språkliga ändringar i den första meningen i paragrafens 1 mom. Med dessa ändringar tydliggörs begreppen som gäller tjänstgöringsplatsen och tjänstgöringsuppgifterna. Dessutom ska det beträffande innehållet i samhällstjänsten göras ett tillägg som motsvarar den föreslagna ändringen i 1 § 2 mom. Enligt ändringen kan samhällstjänsten mer än i dag innehålla mer annan verksamhet än oavlönat arbete.

Paragrafens 2 mom. ska ändras så att det preciseras de förutsättningar enligt vilka Brottspåföljdsmyndigheten kan med högst tre månader i sänder förlänga den tid inom vilken samhällstjänst enligt verkställighetsplanen ska utföras. I den gällande lagen är den enda förutsättningen för förlängningen att det finns särskilda skäl till den. Enligt den föreslagna precisionen är förlängningen möjlig om det finns en grund som anknyter till den dömdes sjukdom eller något annat särskilt skäl. Andra särskilda skäl kan vara t.ex. särskilda omständigheter som hänger samman med arbetet. Syftet med samhällstjänsten är att den är ett straff som kan avtjänas vid sidan av arbete. Ibland kan den dömda få sådana ändringar i utförande av arbete som man inte visste om när verkställighetsplanen gjordes upp.

I paragrafens 2 mom. föreslås det ytterligare en ändring enligt vilken Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att förlänga den i verkställighetsplanen fastställda tiden för utförande av samhällstjänsten fortsätts med tre månader. Enligt den gällande lagen får tiden inte heller då den förlängts överstiga ett år och tre månader. Enligt förslaget kan tiden för utförandet vara högst ett år sex månader. Förslaget minskar behovet att vid domstol söka mer tid för utförandet av samhällstjänsten när verkställigheten fördröjs t.ex. på grund av den dömdes sjukdom.

7 §. Den dömdes skyldigheter. Det föreslås att strukturen i paragrafen som handlar om den dömdes skyldigheter ändras så att skyldigheterna räknas upp i en förteckning. Den

förra delen ska innehålla skyldigheterna som gäller uppgörandet av verkställighetsplanen och uppföljningen av den och den senare delen ska innehålla skyldigheter som gäller den dömdes drogfrihet. Paragrafen om den dömdes skyldigheter ska också innehålla innehållsmässiga ändringar.

Paragrafens 1 och 2 punkt innehåller de skyldigheter av den dömdes som nu ingår i den gällande paragrafens 1 och 2 mom. Skyldigheterna kommer att anges exaktare än för närvarande och i dem har beaktats ändringar i förslaget som nu behandlas. Det handlar närmast om användningen av begreppen verkställighetsplan och tjänstgöringsuppgift. I paragrafens 3 punkt förutsätts det att den som utför samhällstjänst ska uppföra sig sakligt mot tjänstgöringsplatsens personal, kunder och övriga personer.

Den föreslagna paragrafens 4 punkt ska på lagnivå innehålla en ny bestämmelse om den dömdes skyldighet att till Brottspåföljdsmyndigheten anmäla hinder för infinnande i tjänsten och orsaken till hindret samt att om det så krävs förete ett intyg över eller redogörelse för hindret på det sätt som det bestäms i verkställighetsplanen. För närvarande innehåller 7 § i förordningen om samhällstjänst (1259/1990) en bestämmelse om anmälan av hinder. I överensstämmelse med grundlagens krav måste man bestämma om den dömdes skyldigheter genom lag. Vikten av anmälningsskyldigheten måste framhåvas bl.a. därför att Brottspåföljdsmyndigheten måste i god tid kunna underrätta tjänstgöringsplatsen om den dömdes frånvaro. Vanligen anmäls hinder per telefon och då kan en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten ställa den dömdes förtydligande frågor och ge behövliga råd om förfarande vid bevisning av hindret. Om den dömdes anmäler sjukdom som frånvarogrund, ska han eller hon visa ett giltigt läkarintyg. I praktiken betyder detta ett intyg som ges av läkaren eller hälsosköterskan.

I den föreslagna paragrafens 5 punkt föreskrivs det att om det finns en motiverad anledning att misstänka att den dömdes hälsotillstånd inte är tillräckligt bra för att samhällstjänsten kan slutföras, har den dömdes en skyldighet att till Brottspåföljdsmyndigheten sända ett läkarutlåtande om sina förutsättningar att avtjäna ett samhällstjänststraff.

Den motiverade anledningen som här avses kan t.ex. vara upprepad sjukfrånvaro under tiden för utförande av samhällstjänsten.

Den föreslagna 7 § 6 punkten handlar om den dömdes skyldighet att inte använda narkotika. I lagrummet förutsätts det att den dömdes efter samhällstjänstens inledande inte får använda narkotika som avses i 3 § 1 mom. i narkotikalagen (373/2008). Att använda narkotika är i sig lagstridigt och den dömdes gör sig skyldig till en gärning som straffas enligt strafflagen om han eller hon använder narkotika. I verkställigheten av samhällstjänsten kan lagstridigheten av en sådan gärning inte entydigt anses som den dömdes brott mot sina skyldigheter även om användningen kan påvisas. Även därför är det nödvändigt att bestämma om detta tydligt i lagen. Förbudet att använda narkotika gäller hela tiden för verkställigheten av samhällstjänsten, annars än förbudet att använda alkohol som gäller användningen av alkohol på tjänstgöringsplatsen och i de sammankomster som verkställigheten förutsätter och att vara påverkad av alkohol. Det tidsmässigt längre förbudet att använda narkotika är nödvändigt därför att man kan ingripa i att den dömdes är påverkad av narkotika under samhällstjänsten utan att den dömdes kan vädja till att ett positivt testresultat beror på tidigare användning av narkotika utanför utförandet av samhällstjänsten. I det nämnda lagrummet ska tidpunkten för inledandet av samhällstjänsten bestämmas så att det är fråga om en tidpunkt då den dömdes har fått en fastställd verkställighetsplan för kännedom.

Enligt paragrafens 7 punkt får den dömdes inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusande ämne. En bestämmelse med likadant innehåll finns i 7 § 3 mom. i den gällande lagen. I praktiken handlar det i ett brott mot förbud av användningen av rusmedel oftast om användningen av alkohol.

I slutet av paragrafen om den dömdes skyldigheter ska enligt förslaget finnas en bestämmelse enligt vilken den dömdes kan förpliktas att lämna ett utandnings-, urin- eller salivprov. I den gällande lagens paragraf om den dömdes skyldigheter finns inga skyldigheter om övervakningen av drogfriheten. Däremot har den gällande lagen en 7 a § som handlar om övervakning av användning av

rusmedel. Enligt paragrafen kan en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet förplikta den dömda att lämna utandningsprov, om det misstänks att berusningen beror på alkohol. Den dömda som misstänks vara påverkad av narkotika kan däremot inte förpliktas till ett drogtest eftersom en behövlig bestämmelse saknas. Misstanken om berusning kan verifieras bara genom observationer av den dömdes beteende och väsen och att anteckna observationerna exakt. Vid Brottsförmyndigheten upplevs den saknade möjligheten att använda narkotikatest som nackdel jämfört med att den dömdes alkoholbruk kan verifieras med ett utandningsprov. Med tanke på att verkställigheten är trovärdig har testningen av användningen av narkotika betydelse både för tjänstgöringsplatsen och för den dömda. Med tanke på den dömda stöder möjligheten till testningen av användningen av narkotika ingripandet av den dömdes användning av narkotika och motiveringen och ledandet av honom eller henne till behövlig vård.

7 a §. Kontroll av drogfrihet. Paragrafens rubrik ska ändras till en modernare form, dvs. från övervakning av användning av rusmedel till kontroll av drogfrihet. Detta begrepp har använts bl.a. i 16 kap. 7 § i fängelselagen (767/2005). Paragrafens nuvarande bestämmelser om observation av yttre kännetecken av berusningstillstånd och anteckningen av observationer ska bevaras oförändrade. Den gällande lagen har en bestämmelse om skyldighet att lämna utandningsprov. Paragrafen föreslås ha en bestämmelse om att en tjänsteman vid Brottsförmyndigheten har en möjlighet att förplikta den dömda att lämna urin-, saliv- och blodprov. Sålunda ska den andra meningen i paragrafen innehålla en möjlighet att den dömda i misstänkta fall av berusningstillstånd kan förpliktas att lämna ett utandnings-, urin- eller blodprov. I utandningsprovet är det fråga om ett prov som utförs med alkometer och som tas av en tjänsteman vid Brottsförmyndigheten. I urin- och salivprovet är det fråga om s.k. snabbtest. I praktiken är salivtestet det som används i första hand. Det tas av en tjänsteman vid Brottsförmyndigheten. Ett positivt snabbtestresultat ska verifieras i ett laboratorium som uppfyller de kvalitetskrav som ställs i 3 § i statsrådets förordning om utfö-

rande av narkotikatester (218/2005). Tagande och undersökning av ett urinprov kan ordnas i offentliga och privata laboratorier. Provtagningsställen kan vara de verksamhetsenheter som svarar för genomförandet av lagen om missbrukarvård, såsom hälsovårdscentraler och polikliniker för missbrukarvård. Även ett fängelse kan komma i fråga som provtagningsställe. Också ett negativt snabbtestresultat ska verifieras, om det finns grundad anledning att misstänka berusningstillstånd. Testet kan också visa att den dömda har använt ett medicinpreparat som har föreskrivits för honom eller henne. Ett speciellt problem är att man på grundval av narkotikatester inte nödvändigtvis kan bedöma tidpunkten för användningen av narkotika. Testet kan således visa användningen av narkotika som den dömda har använt före verkställigheten av samhällstjänsten.

Om berusningstillståndet av yttre tecken att döma är uppenbar, behöver prov inte fordras, om inte den dömda kräver det. Det kan bestämmas att blodprov ska tas på den dömda som utan giltig orsak vägrar lämna utandnings-, urin-, eller salivprov. Att vägra lämna prov kan tillsammans med andra observationer om berusningstillstånd påverka helhetsbedömningen av berusningstillståndet.

Berusningstillstånd eller en misstanke om ett sådant är en svår sak med tanke på tjänstgöringsplatsen. Med anledning av detta ska det i slutet av momentet finnas en bestämmelse med stöd av vilken en tjänsteman vid Brottsförmyndigheten tillfälligt kan förbjuda verkställigheten av samhällstjänsten för den tid när urin-, saliv- eller blodprovet som avses i detta moment tolkas eller verifieras. Det tillfälliga förbudet bestäms efter tjänstemannens prövning eftersom de praktiska situationer som det nu är tal om kan avvika från varandra i den mån att det inte finns anledning att föreskriva om skyldighet att förbjuda verkställigheten. En tjänsteman vid Brottsförmyndigheten torde känna den dömda och situationen på tjänstgöringsplatsen och kan utifrån den i varje enskilt fall välja den ändamålsenligaste lösningen.

Paragrafens 2 mom. föreslås ha bestämmelser om de åtgärder som drogkontrollen enligt 1 mom. ger anledning till. Om ett saliv- eller urinprov visar sig vara positivt, ska

dess resultat säkerställas. Säkerställandet ska göras i laboratorier som fyller kvalitetskraven för utförande av narkotikatester. Om kvalitetskraven för sådana tester föreskrivs för närvarande i 3 § i statsrådets förordning om utförande av narkotikatester.

Om den dömda på basis av ett utandningsprov konstateras vara påverkad av alkohol, ska Brottsåtgärdsmyndigheten vidta åtgärder som anges i 7 b eller 8 § 1 mom. I lagens 7 b § finns en bestämmelse om brott mot skyldigheter och tilldelande av en muntlig eller skriftlig anmärkning. I lagens 8 § 1 mom. föreskrivs om grovt brott mot skyldigheter.

En verifierad användning av rusmedel är ett brott mot skyldigheter som avses i 7 b § eller ett grovt brott mot skyldigheter som avses i 8 § i lagen om samhällstjänst. Utöver detta är konstaterande av berusningstillståndet och användningen av rusmedel och reagerande på den ett sätt att ingripa i den dömdes liv också i positivt sinne. Efter att den dömda har observerats vara berusad kan han eller hon uppmuntras att börja använda missbrukarvårdstjänster.

Enligt 20 § 1 mom. i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff (422/2002) har en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet som sköter uppdrag i samband med verkställighet av samhällspåföljder utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av statliga och kommunala myndigheter erhålla för skötseln av sina uppdrag nödvändiga uppgifter bl.a. om en persons rusmedelsbruk.

7 b §. Brott mot skyldigheter. Enligt 7 b § i den gällande lagen ska Kriminalvårdsväsendet ge den dömda en muntlig eller skriftlig anmärkning, om han eller hon inte iakttar tjänstgöringsplanen, tidsschemat för tjänstgöringen eller det i 7 § 3 mom. avsedda rusmedelsförbudet på tjänstgöringsplatsen eller i de sammankomster som verkställigheten kräver. Paragrafen föreslås bli ändrad så att den i stället för uppräkningsavskyldigheterna ska ha en hänvisning till 7 § där den dömdes skyldigheter finns i samlad form.

8 §. Grovt brott mot skyldigheter. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrad så att det i stället för uppräkningsavskyldigheter ska ha en hänvisning till den ändrade 7 § där den dömdes skyldigheter

finns i samlad form. Dessutom ska det i paragrafen tydligare än i dag bestämmas om vad som avses med grovt brott mot skyldigheter i 7 §. Dessa omständigheter och situationer är brott mot skyldigheter trots en muntlig eller skriftlig anmärkning, berusningstillstånd på tjänstgöringsplatsen eller i de sammankomster som verkställigheten av samhällstjänsten kräver eller övriga grova brott mot skyldigheterna.

Begreppet allmän åklagare som finns i momentet ska ersättas med begreppet åklagare som används nu för tiden.

8 a §. Utredning av brott mot skyldigheter. I den gällande 8 a § anges det att Kriminalvårdsväsendet ska utreda saken, om den dömda misstänks för att ha brutit eller grovt brutit mot sina skyldigheter. När utredningen genomförs ska den dömda och vid behov en representant för tjänstgöringsplatsen höras. Det föreslås att paragrafen ändras så att det handlar om utredning av brott mot skyldigheter i allmänhet, utan uppdelning i brott och grova brott. När det gäller hörande av den dömda ska paragrafen ändras så att skyldigheten att höra den dömda slopas. I stället ska den dömda beredas tillfälle att bli hörd. Den ovillkorliga skyldigheten att höra den dömda har visat sig vara problematisk i situationer där den dömda upprepade gånger låter bli att infinna sig vid det meddelade hörandet och Brottsåtgärdsmyndigheten saknar möjlighet att få tag i honom eller henne. Några åklagare har ansett att de inte kan föra ett ärende om brott mot skyldigheter till domstolen för när Brottsåtgärdsmyndigheten har hört den dömda. Sålunda har behandlingen av ärendet fördröjt. När det gäller att höra representanten för tjänstgöringsplatsen ska den nuvarande situationen bevaras, dvs. representanten ska höras vid behov.

9 §. Hinder för utförande av tjänsten. Det föreslås att det till hänvisningen till 5 § fogas ett 2 mom. som enligt förslaget ska tas i lagen. Det föreslagna nya 2 mom. i 5 § gäller uppskov av eller avbrott i verkställigheten för viss tid. Begreppet allmän åklagare som finns i momentet ska ersättas med begreppet åklagare som används nu för tiden. I paragrafen görs dessutom en namnändring som föranleds av en ändring i myndighetens namn,

dvs. kriminalvårdsväsendet ersätts med Brottspåföljdsmyndigheten.

11 §. Nytt fängelsestraff. I paragrafen görs en namnändring som föranleds av en ändring i myndighetens namn, dvs. kriminalvårdsväsendet ersätts med Brottspåföljdsmyndigheten.

12 §. Avdrag på grund av ett verkställt straff. I början av paragrafens 1 mom. görs en precisering för den del det är fråga om beaktande av ett samhällstjänststraff som redan har verkställts och som förvandlats till fängelse till följd av sökande av ändring. Det kan också handla om ett samhällstjänststraff som fortfarande verkställs. I paragrafen görs dessutom en namnändring som föranleds av en ändring i myndighetens namn, dvs. kriminalvårdsväsendet ersätts med Brottspåföljdsmyndigheten.

12 a §. Ersättning för skada som orsakats av den som har dömts till samhällstjänst. Enligt 1 § i brottsskadelagen (1204/2005) ersätts en skada som har tillfogats en fysisk person eller ett dödsbo genom brott med statsmedel i enlighet med vad som bestäms i lag. Om ersättning av skada som orsakats av den som utför samhällstjänst föreskrivs i 14 § i brottsskadelagen. Enligt paragrafen ersätts sakskada som någon som har dömts till samhällstjänst vid utförandet av arbete eller uppgifter som hör till samhällstjänsten har orsakat den som har ordnat tjänstgöringsplatsen eller en utomstående. Enligt brottsskadelagen är en förutsättning för ersättning av en sakskada alltså att skadan har orsakats genom en gärning som på tidpunkten för gärningen är straffbar. Vid utförandet av arbete som hör till tjänsten orsakar de som har dömts till samhällstjänst ibland sakskador som inte är avsiktliga och gärningarna är inte straffbara. De vanligaste skadorna är att ett fönster går sönder under tvätten, en sten slingas från gräsklipparen till en bil som hör till personalen på tjänstgöringsplatsen eller en skada som uppstår av felaktig användning av en liten maskin. Skador har hänt på tjänstgöringsplatserna ganska sällan och enstaka skador har haft ett litet finansiellt värde. Även en personskada kan uppstå på det sätt som anges ovan. Det kan säkert anses att ersättning av en sådan är skäligt.

Det är varken skäligt eller vettigt att överföra kostnaderna för skador till de sammanslutningar som frivilligt är anordnare av tjänstgöringsplatser. Många av dessa är föreningar som fungerar med små medel. Att ansvaret för ersättningen av sak- och personsador klart riktas till staten tryggar för sin del villigheten av anordnare av tjänstgöringsplatserna att bli anordnare av en tjänstgöringsplats och att fortsätta samarbetet också efter en skada som den dömda orsakat. Skadeståndslagen har ingen bestämmelse om detta. Sålunda ska det till lagen om samhällstjänst fogas en bestämmelse om statens skyldighet att ersätta en sak- eller personskada som under utförandet av samhällstjänsten har uppsåtligen orsakats till den som har ordnat tjänstgöringsplatsen eller hör till dess personal eller en utomstående av någon som utför samhällstjänst. När vållandet av gärningen bedöms ska sedvanliga skadeståndsrättsliga principer tillämpas.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. förutsätter att Brottspåföljdsmyndigheten gör en redogörelse för skadan. På grundval av redogörelsen kan Brottspåföljdsmyndigheten betala högst 5 000 euro i ersättning för sak- eller personskada. I praktiken kan man på basis av de skadesituationer som hänt dra den slutsatsen att det nämnda maximibeloppet för ersättningen täcker skador som uppstått. Om skadan är större, ska ärendet avgöras av Statskontoret.

Paragrafens 3 mom. ska ha en hänvisning till brottsskadelagen för den del det är fråga om ett brott som orsakats genom ett brott.

12 b §. Beslutsrätt. I paragrafen föreskrivs om beslutsrätten.

Till beslutsrätten för direktören för en enhet för samhällspåföljder hör sådana beslut som har den största verkan i den dömda när det gäller verkställigheten av samhällstjänsten. Direktören beslutar om att göra en anmälan till åklagaren om grova brott mot skyldigheter samt om att förbjuda inledandet av samhällstjänsten eller avbrottet i avtjänandet som grovt brott mot skyldigheterna föranleder. Direktören kan efter att ha bedömt situationen också besluta att det inte är fråga om grovt brott mot skyldigheter, och då beslutar han eller hon att avtjänandet av samhällstjänsten fortsätter. Att beslutsrätten bevaras

hos direktören är viktigt med tanke på att säkerställa de dömdas rättsskydd och enhetligheten av besluten.

I paragrafens 2 mom. ska det föreskrivas om sådana beslut där direktörens beslutsrätt kan i arbetsordningen delegeras till den biträdande direktören. Eftersom alla enheter för samhällspåföljder inte har en biträdande direktör, kan beslutsrätten delegeras också till brottspåföljdschefen. Paragrafens ordalydelse gör det också möjligt att delegera beslutsrätten till biträdande direktören eller brottspåföljdschefen i en annan enhet för samhällspåföljder eller på ett annat fängelse. Dessa beslut gäller endast uppskov av eller avbrott i verkställigheten för viss tid enligt 5 a §, förlängningen av den fastställda tiden för utförande av samhällstjänsten i verkställighetsplanen enligt 6 § 2 mom., tagande av blodprov enligt 7 a §, anmälningen av hinder som avses i 9 § 1 mom. samt förbudet mot inledande eller fortsättning av tjänsten enligt 11 § 1 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om beslutsrätten som tillkommer övervakaren eller en annan tjänsteman som i arbetsordningen förordnats till uppdraget. Övervakaren eller en annan tjänsteman som i arbetsordningen förordnats till uppdraget beslutar om annan kontroll av drogfrihet enligt 7 a § än tagande av blodprov och tilldelande av en muntlig eller skriftlig anmärkning som avses i 7 b §.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I den gällande lagens 13 § föreskrivs om närmare bestämmelser. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att genom förordning av statsrådet meddelas närmare bestämmelser om anordnare av tjänstgöringsplats, förfarandet vid utarbetande av lämplighetsutredning, övervakning av utförande av samhällstjänst och åtgärder och handlingar i anslutning till verkställighet av samhällstjänst samt övervakning av verkställigheten. Det tolkas att bemyndigandebestämmelsen i den gällande förordningen räcker också när de föreslagna ändringarna kräver närmare bestämmelser på nivå för statsrådets förordning. Situationen torde vara detta också i fråga om nya åtgärder för kontrollen av drogfriheten eftersom

det handlar om övervakningen av utförande av samhällstjänsten och den föreslagna bestämmelsen på lagnivå är detaljerad.

I samband med ändringen av lagen ska även förordningen om samhällstjänst (1259/1990) reformeras. Vid sidan av närmare bestämmelser som lagändringen förutsätter och som utfärdas genom förordning av statsrådet ska det i förordningen tas bestämmelser om att anordnare av tjänstgöringsplatsen kan också vara sociala företag som avses i lagen om sociala företag (1351/2003) och att Brottspåföljdsmyndigheten självständigt kan övervaka utförandet av oavlönat arbete. Dessutom ska det i förordningen om samhällstjänst och i förordningen om verkställighet av samhällstjänst (1260/1990) företas sådana ändringar av teknisk natur som lagändringen förutsätter. Dessa är t.ex. ändringsbehov som föranleds av ändrade begrepp.

3 Ikraftträdande

När tidpunkten för ikraftträdandet av lagen bestäms ska det beaktas behovet av personalutbildning som lagen medför. Det uppskattas att detta tar några månader. På grund av detta föreslås det att lagen ska träda i kraft den 1 oktober 2010.

Enligt förslaget tillämpas lagen på de samhällstjänststraff i fråga om vilka verkställigheten inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Sådana åtgärder kan vara t.ex. planerings- och beredningsåtgärder som hänger samman med att den alternativa verksamheten än det oavlönade arbetet i samhällstjänsten utvidgas, åtgärder som ändringar i blanketterna och datasystem kräver, anskaffning av verktyg och metoder som anknyter till kontrollen av drogfriheten samt inledande av samarbetet med laboratorier som undersöker och tolkar tester.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om samhällstjänst

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 12 december 1996 om samhällstjänst (1055/1996) 1 § 2 mom., 2, 4, 6, 7, 7 a och 7 b §, 8 § 1 mom., 8 a §, 9 § 1 mom., 11 § 1 mom. samt 12 § 1 och 3 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom., 7, 7 a och 7 b §, 8 § 1 mom. och 8 a § i lag 66/2003, 2 och 6 §, 9 § 1 mom., 11 § 1 mom. samt 12 § 1 och 3 mom. i lag 138/2001 och 4 § i lag 538/2003, samt *fogas* till lagen en ny 2 a § och till lagen en ny 3 §, i stället för den 3 § som upphävts genom nämnda lag 538/2003, till 5 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen nya 5 a, och 12 a §, som följer:

1 §

Samhällstjänst

Högst 30 timmar av ett samhällstjänststraff kan dock avtjänas genom deltagande i verksamhet som ordnats eller godkänts av Brottspåföljdsmyndigheten och som syftar till att reducera riskerna för återfallsbrottslighet eller rusmedelsproblem hos den dömda samt att öka dennes förutsättningar att avtjäna ett samhällstjänststraff. Andelen arbete ska dock vara minst hälften av det timantal som dömts ut.

2 §

Verkställighet av samhällstjänst

Verkställigheten av samhällstjänst handhas av Brottspåföljdsmyndigheten.

2 a §

Övervakare och biträdande övervakare

För verkställigheten av ett enskilt samhällstjänststraff svarar de tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten som förordnats för uppdraget (*övervakare*).

En person som samtycker till uppdraget att bistå övervakaren (*biträdande övervakare*) kan förordnas till detta, förutsatt att han eller hon har en för uppdraget lämplig utbildning inom brottspåföljdsområdet, det sociala området, i hälsovård eller i pedagogik samt nödvändig arbetserfarenhet. Till uppdraget som biträdande övervakare kan förordnas också en annan lämplig person, om det är nödvändigt för att trygga övervakningen av samhällstjänsten eller av något annat med detta jämförbart skäl.

Brottspåföljdsmyndigheten ingår ett avtal med den som förordnas till biträdande övervakare om skötseln av uppdraget samt beslutar om arvode och kostnadsersättningar som

ska betalas till denne av statens medel. Förhållandet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den biträdande övervakaren är inte ett tjänsteförhållande eller arbetsavtalsförhållande.

På den biträdande övervakaren tillämpas språklagen (423/2003) och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om den biträdande övervakarens skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

3 §

Övervakarens och den biträdande övervakarens uppgifter

Övervakarens uppgift är att

1) göra upp och delge den dömde en verkställighetsplan och tidsplan för samhällstjänsten och att delge den dömde planerna,

2) övervaka att samhällstjänsten utförs genom att övervakaren håller kontakt med den dömde och med den som ordnar tjänstgöringsplatsen samt besöker tjänstgöringsplatsen,

3) anmäla att den dömde brutit mot sina skyldigheter samt mot verkställighetsplanen och föreskrifter som baserar sig på den, till tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som är behörig att besluta om de åtgärder som ska vidtas på grund av brott mot skyldigheter eller bestämmelser samt att sammanställa en rapport i ärendet, och

4) sköta övriga åtgärder som verkställigheten av samhällstjänsten förutsätter.

Den biträdande övervakarens uppgift är att biträda övervakaren i uppgifter enligt 1 mom. Den biträdande övervakaren ska iaktta de påbud i fråga om verkställigheten som en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten har meddelat honom eller henne och till tjänstemannen anmäla att den dömde brutit mot sina skyldigheter samt verkställighetsplanen och föreskrifter som baserar sig på den.

Övervakaren och den biträdande övervakaren ska bemöta den dömde korrekt och verka så att den dömde inte orsakas onödig skada. Övervakaren och den biträdande övervakaren ska stöda och handleda den dömde så att denne kan anpassa sig i samhället.

4 §

Lämplighetsutredning

För att bedöma hur gärningsmannen klarar av samhällstjänsten gör Brottspåföljdsmyndigheten upp en lämplighetsutredning. Bestämmelser om lämplighetsutredningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Tidpunkt för verkställigheten

I maximitiden på ett år inräknas inte heller den tid när inledandet av verkställigheten har varit uppskjuten för viss tid eller verkställigheten har varit avbruten för viss tid så som det avses i 5 a §.

5 a §

Uppskov av eller avbrott i verkställigheten

Brottspåföljdsmyndigheten kan skjuta upp eller avbryta verkställigheten av samhällstjänsten för viss tid, om det på grund av att den dömde är sjuk, deltar i missbrukarrehabilitering, fullgör värnplikten eller på grund av någon annan med dessa jämförbar godtagbar orsak finns ett tillfälligt hinder för utförande av samhällstjänsten. Brottspåföljdsmyndigheten konstaterar i samband med att verkställigheten inleds att det finns ett hinder som förutsätter att verkställigheten skjuts upp och medan verkställigheten pågår att det finns ett hinder som förutsätter att verkställigheten avbryts.

Verkställigheten kan skjutas upp också när avtjänandet av ett ovillkorligt fängelsestraff eller någon annan samhällspåföljd utgör ett hinder för att inleda verkställigheten.

Uppskovet eller avbrottet får fortgå i sammanlagt högst ett år.

Brottspåföljdsmyndigheten ska återkalla uppskovet eller avbrottet av verkställigheten, om det framgår att det inte längre finns grunder för uppskovet eller avbrottet.

6 §

Verkställighetsplan

För utförande av samhällstjänst fastställer Brottspåföljdsmyndigheten en verkställighetsplan som innehåller uppgifter om platsen där samhällstjänsten utförs (*tjänstgöringsplatsen*), arbetsuppgifterna och annan verksamhet (*tjänstgöringsuppgifterna*) samt dagen när tjänstgöringstiden löper ut. De nödvändiga villkoren för samhällstjänst som tjänstgöringsuppgifterna och förhållandena på tjänstgöringsplatsen kräver ska också antecknas i verkställighetsplanen. Brottspåföljdsmyndigheten gör separat upp en exakt tidsplan för tjänstgöringen.

Brottspåföljdsmyndigheten kan med högst tre månader i sänder förlänga den tid under vilken samhällstjänst enligt verkställighetsplanen ska utföras, om det finns en grund med anknytning till den dömdes sjukdom eller någon annan särskild grund. Tjänstgöringstiden får inte heller då den förlängts på detta sätt överstiga ett år och sex månader.

7 §

Den dömdes skyldigheter

Den som har dömts till samhällstjänst ska

- 1) delta när verkställighetsplanen görs upp;
- 2) iakta den fastställda verkställighetsplanen och tidsplanen för tjänstgöringen samt utföra de uppgifter som han eller hon har ålagts och delta i de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver;
- 3) uppföra sig sakligt mot personalen, kunder och andra personer på tjänstgöringsplatsen;
- 4) underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om att den dömda är hindrad att infinna sig för tjänstgöringen och grunden för det samt på anmodan visa upp ett giltigt intyg över eller en redogörelse för hindret så som det bestäms i verkställighetsplanen;
- 5) ge in till Brottspåföljdsmyndigheten ett läkarutlåtande om sitt hälsotillstånd, om det finns grundad anledning att misstänka att den dömdes hälsa inte är tillräckligt god för att han eller hon ska kunna utföra samhällstjänst;

6) avhålla sig från att efter det att verkställigheten av samhällstjänsten har inletts använda narkotika som avses i 3 § 1 mom. i narkotikalagen (373/2008); verkställigheten anses ha inletts vid den tidpunkt när den dömda har delgivits den fastställda verkställighetsplanen;

7) avhålla sig från att vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel på tjänstgöringsplatsen och de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver; samt

8) lämna utandnings-, urin- eller salivprov, om det finns anledning att misstänka att den dömda är berusad.

7 a §

Kontroll av drogfrihet

Om den dömda av yttre kännetecken att döma sannolikt är påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver, ska en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten anteckna observationerna av berusningstillståndet. Tjänstemannen får då förplikta den dömda att lämna utandnings-, urin- eller salivprov. Om berusningen av yttre tecken att döma är uppenbar, ska prov fordras om inte den dömda kräver det. Om den dömda utan giltig orsak vägrar lämna utandnings-, urin- eller salivprov, kan det bestämmas att blodprov ska tas på honom eller henne. Tjänstemannen kan tillfälligt avbryta verkställigheten av samhällstjänsten för den tid urin-, saliv- eller blodprovet tolkas eller säkerställs.

Om den dömda med stöd av utandningsprov konstateras vara alkohelpåverkad, ska Brottspåföljdsmyndigheten vidta de åtgärder som avses i 7 b § eller i 8 § 1 mom. Om den dömda med stöd av urin- eller salivprov konstateras ha använt något berusningsmedel, ska det positiva resultatet från snabbtestet fastställas av ett laboratorium som fyller kvalitetskraven för drogtest. Så ska det också förfaras även om resultatet av snabbtestet är negativt, om det finns grundad anledning att misstänka berusning. Om det fastställda resultatet ger vid handen att den dömda har använt droger som avses i 7 § eller läkemedel

som han eller hon inte har rätt att använda, ska Brottspåföljdsmyndigheten vidta de åtgärder som avses i 8 § 1 mom.

7 b §

Brott mot skyldigheter

En dömd som inte iakttar en skyldighet enligt 7 § ska av Brottspåföljdsmyndigheten ges en muntlig eller skriftlig anmärkning.

8 §

Grovt brott mot skyldigheter

Om den dömd inte börjar utföra samhällstjänst eller om han eller hon avbryter den, trots en muntlig eller skriftlig anmärkning inte fullgör sina skyldigheter, är berusad på tjänstgöringsplatsen eller vid de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver eller på något annat sätt grovt bryter mot en skyldighet enligt 7 §, ska Brottspåföljdsmyndigheten utan dröjsmål anmäla saken till åklagare. Samtidigt ska Brottspåföljdsmyndigheten förbjuda att samhällstjänst inleds eller bestämma att utförandet av tjänsten ska avbrytas.

8 a §

Utredning av brott mot skyldigheter

Om den dömd misstänks för att ha brutit mot sina skyldigheter enligt 7 §, ska Brottspåföljdsmyndigheten utreda saken. När utredningen genomförs ska den dömd ges möjlighet att bli hörd och vid behov ska en representant för tjänstgöringsplatsen höras.

9 §

Hinder för utförande av tjänsten

Kan samhällstjänst av någon annan orsak än en som nämns i 8 § inte utföras inom den maximitid som anges i 5 § 1 och 2 mom., ska Brottspåföljdsmyndigheten underrätta åkla-

garen om saken. Åklagaren för saken till den domstol som avses i 8 § 2 mom.

11 §

Nytt fängelsestraff

Om åklagaren beslutar att åtala en person som utför samhällstjänst för ett brott som enligt åklagarens bedömning kan medföra fängelsestraff, kan åklagaren underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om saken i syfte att förbjuda verkställigheten av tjänstgöringen. Brottspåföljdsmyndigheten ska när den har fått meddelandet förbjuda att tjänstgöringen inleds eller fortsätts.

12 §

Avdrag på grund av ett verkställt straff

Om en dom som avser samhällstjänst har verkställts eller är under verkställighet fastän den inte har vunnit laga kraft och domen med anledning av ändringssökande ändras till fängelse, ska Brottspåföljdsmyndigheten från det fängelsestraff som ska verkställas dra av den tid som motsvarar den del av straffet som redan har verkställts som samhällstjänst.

Brottspåföljdsmyndigheten ska från ett gemensamt samhällstjänststraff dra av den del som tidigare har utförts i form av samhällstjänst samt också en tid som motsvarar den del av straffet som har avtjänats som fängelse.

12 a §

Ersättning för skada som orsakats av den som har dömts till samhällstjänst

Till den som ordnar en tjänstgöringsplats eller den som hör till tjänstgöringsplatsens personal eller till en utomstående betalas ersättning med statens medel för en sak- eller personskada som den dömd har orsakat genom vållande vid utförande av arbete eller uppgifter som hör till samhällstjänsten.

Brottspåföljdsmyndigheten ska göra en utredning av skadefallet enligt 1 mom. Ersättningen betalas av Brottspåföljdsmyndigheten. Brottspåföljdsmyndigheten kan för samma sak- eller personskada betala högst 5 000 euro i ersättning.

Bestämmelser om ersättning med statsmedel för skador som har orsakats genom brott finns i brottsskadelagen (1204/2005).

12 b §

Beslutsrätt

Direktören för enheten för samhällspåföljder vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om anmälan till åklagaren enligt 8 § 1 mom. och förbud mot inledning av och avbrott i utförandet av samhällstjänsten.

Direktören för enheten för samhällspåföljder, den biträdande direktör som föreskrivs i arbetsordningen eller en brottspåföljdschef beslutar om uppskov av eller avbrott i verk-

ställigheten för viss tid enligt 5 a §, förlängningen av tiden för utförande som fastställts i verkställighetsplanen enligt 6 § 2 mom., tagande av blodprov enligt 7 a §, anmälningen av hinder som avses i 9 § 1 mom. samt om förbudet mot inledandet eller fortsättningen av tjänstgöringen enligt 11 § 1 mom.

Övervakaren eller någon annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som enligt arbetsordningen utsetts för uppgiften beslutar om kontroll av drogfrihet enligt 7 a § bortsett från tagande av blodprov och om tilldelande av en muntlig eller skriftlig varning som avses i 7 b §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på de samhällstjänststraff i fråga om vilka verkställigheten inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 12 februari 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

Parallelltext

Lag

om ändring av lagen om samhällstjänst

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 12 december 1996 om samhällstjänst (1055/1996) 1 § 2 mom., 2, 4, 6, 7, 7 a och 7 b §, 8 § 1 mom., 8 a §, 9 § 1 mom., 11 § 1 mom. samt 12 § 1 och 3 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom., 7, 7 a och 7 b §, 8 § 1 mom. och 8 a § i lag 66/2003, 2 och 6 §, 9 § 1 mom., 11 § 1 mom. samt 12 § 1 och 3 mom. i lag 138/2001 och 4 § i lag 538/2003, samt *fogas* till lagen en ny 2 a § och till lagen en ny 3 §, i stället för den 3 § som upphävts genom nämnda lag 538/2003, till 5 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen nya 5 a, och 12 a §, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Samhällstjänst

Högst 10 timmar av ett samhällstjänststraff kan dock avtjänas genom deltagande i åtgärdsprogram som stöder en reduktion av återfallsbrottslighet eller så att tjänster avsedda att minska rusmedelsproblem anlitas på ett sätt som kriminalvårdsväsendet godkänner.

2 §

Verkställighet av samhällstjänst

För verkställigheten av samhällstjänst svarar kriminalvårdsväsendet.

Föreslagen lydelse

1 §

Samhällstjänst

Högst 30 timmar av ett samhällstjänststraff kan dock avtjänas genom deltagande i *verksamhet som ordnats eller godkänts av Brottsförhållningsmyndigheten och som syftar till att reducera riskerna för återfallsbrottslighet eller rusmedelsproblem hos den dömda samt att öka dennes förutsättningar att avtjäna ett samhällstjänststraff. Andelen arbete ska dock vara minst hälften av det timantal som dömts ut.*

2 §

Verkställighet av samhällstjänst

Verkställigheten av samhällstjänst handhas av *Brottsförhållningsmyndigheten*.

2 a §

Övervakare och biträdande övervakare

För verkställigheten av ett enskilt samhällstjänststraff svarar de tjänstemän vid Brottpåföljdsmyndigheten som förordnats för uppdraget (övervakare).

En person som samtycker till uppdraget att bistå övervakaren (biträdande övervakare) kan förordnas till detta, förutsatt att han eller hon har en för uppdraget lämplig utbildning inom brottpåföljdsområdet, det sociala området, i hälsovård eller i pedagogik samt nödvändig arbetserfarenhet. Till uppdraget som biträdande övervakare kan förordnas också en annan lämplig person, om det är nödvändigt för att trygga övervakningen av samhällstjänsten eller av något annat med detta jämförbart skäl.

Brottpåföljdsmyndigheten ingår ett avtal med den som förordnas till biträdande övervakare om skötseln av uppdraget samt beslutar om arvode och kostnadsersättningar som ska betalas till denne av statens medel. Förhållandet mellan Brottpåföljdsmyndigheten och den biträdande övervakaren är inte ett tjänsteförhållande eller arbetsavtalsförhållande.

På den biträdande övervakaren tillämpas språklagen (423/2003) och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om den biträdande övervakarens skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

3 §

3 § har upphävts genom L 13.6.2003/538.

Övervakarens och den biträdande övervakarens uppgifter

Övervakarens uppgift är att

1) göra upp och delge den dömde en verkställighetsplan och tidsplan för samhällstjänsten och att delge den dömde planern,

2) övervaka att samhällstjänsten utförs genom att övervakaren håller kontakt med den dömde och med den som ordnar tjänstgöringsplatsen samt besöker tjänstgöringsplatsen,

3) anmäla att den dömde brutit mot sina skyldigheter samt mot verkställighetsplanen

och föreskrifter som baserar sig på den, till tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som är behörig att besluta om de åtgärder som ska vidtas på grund av brott mot skyldigheter eller bestämmelser samt att sammanställa en rapport i ärendet, och

4) sköta övriga åtgärder som verkställigheten av samhällstjänsten förutsätter.

Den biträdande övervakarens uppgift är att biträda övervakaren i uppgifter enligt 1 mom. Den biträdande övervakaren ska iaktta de påbud i fråga om verkställigheten som en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten har meddelat honom eller henne och till tjänstemannen anmäla att den dömde brutit mot sina skyldigheter samt verkställighetsplanen och föreskrifter som baserar sig på den.

Övervakaren och den biträdande övervakaren ska bemöta den dömde korrekt och verka så att den dömde inte orsakas onödigt skada. Övervakaren och den biträdande övervakaren ska stöda och handleda den dömde så att denne kan anpassa sig i samhället.

4 §

Lämplighetsutredning

För att bedöma hur gärningsmannen klarar av samhällstjänsten gör kriminalvårdsväsendet upp en lämplighetsutredning som avses i 3 § förordningen om samhällstjänst (1259/1990).

5 §

Tidpunkt för verkställigheten

Verkställigheten kan på grundvalen av tingsrättens dom påbörjas innan domen har vunnit laga kraft, om den dömde samtycker till verkställigheten och har nöjt sig med do-

4 §

Lämplighetsutredning

För att bedöma hur gärningsmannen klarar av samhällstjänsten gör Brottspåföljdsmyndigheten upp en lämplighetsutredning. Bestämmelser om lämplighetsutredningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Tidpunkt för verkställigheten

I maximitiden på ett år inräknas inte heller den tid när inledandet av verkställigheten har varit uppskjuten för viss tid eller verkställigheten har varit avbruten för viss tid så som det avses i 5 a §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

men till den del han har dömts till samhällstjänst.

3 mom. har upphävts genom **L 11.4.2008/298.**

5 a §

Uppskov av eller avbrott i verkställigheten

Brottspåföljdsmyndigheten kan skjuta upp eller avbryta verkställigheten av samhällstjänsten för viss tid, om det på grund av att den dömda är sjuk, deltar i missbrukarrehabilitering, fullgör värnplikten eller på grund av någon annan med dessa jämförbar godtagbar orsak finns ett tillfälligt hinder för utförande av samhällstjänsten. Brottspåföljdsmyndigheten konstaterar i samband med att verkställigheten inleds att det finns ett hinder som förutsätter att verkställigheten skjuts upp och medan verkställigheten pågår att det finns ett hinder som förutsätter att verkställigheten avbryts.

Verkställigheten kan skjutas upp också när avtjänandet av ett ovillkorligt fängelsestraff eller någon annan samhällspåföljd utgör ett hinder för att inleda verkställigheten.

Uppskovet eller avbrottet får fortgå i sammanlagt högst ett år.

Brottspåföljdsmyndigheten ska återkalla uppskovet eller avbrottet av verkställigheten, om det framgår att det inte längre finns grunder för uppskovet eller avbrottet.

6 §

Tjänstgöringsplan

För utförande av samhällstjänst fastställer kriminalvårdsväsendet en tjänstgöringsplan som innehåller tjänstgöringsuppgifterna och den dag tjänstgöringen upphör. De nödvändiga villkoren för samhällstjänst som tjänstgöringsuppgifterna och förhållandena på tjänstgöringsplatsen kräver skall också antecknas i tjänstgöringsplanen. Kriminalvårdsväsendet gör separat upp ett exakt tidsschema för tjänstgöringen.

Kriminalvårdsväsendet kan av särskilda skäl med högst tre månader i sänder förlänga den tid inom vilken samhällstjänst enligt tjänstgöringsplanen skall utföras. Tiden får

6 §

Verkställighetsplan

För utförande av samhällstjänst fastställer Brottspåföljdsmyndigheten en verkställighetsplan som innehåller uppgifter om platsen där samhällstjänsten utförs (tjänstgöringsplatsen), arbetsuppgifterna och annan verksamhet (tjänstgöringsuppgifterna) samt dagen när tjänstgöringstiden löper ut. De nödvändiga villkoren för samhällstjänst som tjänstgöringsuppgifterna och förhållandena på tjänstgöringsplatsen kräver ska också antecknas i verkställighetsplanen. Brottspåföljdsmyndigheten gör separat upp en exakt tidsplan för tjänstgöringen.

Brottspåföljdsmyndigheten kan med högst

inte heller då den förlängts på detta sätt överstiga ett år och tre månader.

tre månader i sänder förlänga den tid *under vilken samhällstjänst enligt verkställighetsplanen ska utföras, om det finns en grund med anknytning till den dömdes sjukdom eller någon annan särskild grund. Tjänstgöringstiden får inte heller då den förlängts på detta sätt överstiga ett år och sex månader.*

7 §

Den dömdes skyldigheter

Den som har dömts till samhällstjänst är skyldig att delta i uppgörandet av en tjänstgöringsplan och i de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver.

Den som har dömts till samhällstjänst skall iaktta den tjänstgöringsplan och det tidsschema som har fastställts för honom eller henne och samvetsgrant utföra de uppgifter som han eller hon har ålagts.

Den dömden får inte använda alkohol eller något annat rusmedel eller vara påverkad av något rusmedel på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver.

7 §

Den dömdes skyldigheter

Den som har dömts till samhällstjänst ska

1) delta när verkställighetsplanen görs upp,

2) iaktta den fastställda verkställighetsplanen och tidsplanen för tjänstgöringen samt utföra de uppgifter som han eller hon har ålagts och delta i de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver,

3) uppföra sig sakligt mot personalen, kunder och andra personer på tjänstgöringsplatsen,

4) underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om att den dömden är hindrad att infinna sig för tjänstgöringen och grunden för det samt på anmodan visa upp ett giltigt intyg över eller en redogörelse för hindret så som det bestäms i verkställighetsplanen,

5) ge in till Brottspåföljdsmyndigheten ett läkarutlåtande om sitt hälsotillstånd, om det finns grundad anledning att misstänka att den dömdes hälsa inte är tillräckligt god för att han eller hon ska kunna utföra samhällstjänst,

6) avhålla sig från att efter det att verkställigheten av samhällstjänsten har inletts använda narkotika som avses i 3 § 1 mom. i narkotikalagen (373/2008); verkställigheten anses ha inletts vid den tidpunkt när den dömden har delgivits den fastställda verkställighetsplanen,

7) avhålla sig från att vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel på tjänstgöringsplatsen och de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver, samt

8) lämna utandnings-, urin- eller salivprov, om det finns anledning att misstänka att den dömden är berusad.

7 a §

Övervakning av användning av rusmedel

Om den dömd av yttre kännetecken att döma sannolikt är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver, skall en tjänsteman vid kriminalvårdsväsendet anteckna observationerna av berusningstillståndet. Om det misstänks att berusningen beror på alkohol, kan en tjänsteman vid kriminalvårdsväsendet dessutom förplikta den dömd att lämna utandningsprov.

7 a §

Kontroll av drogfrihet

Om den dömd av yttre kännetecken att döma sannolikt är påverkad av alkohol eller något annat *berusningsmedel* på tjänstgöringsplatsen eller vid sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver, ska en tjänsteman vid *Brottspåföljdsmyndigheten* anteckna observationerna av berusningstillståndet. *Tjänstemannen får då förplikta den dömd att lämna utandnings-, urin- eller salivprov. Om berusningen av yttre tecken att döma är uppenbar, ska prov fordras om inte den dömd kräver det. Om den dömd utan giltig orsak vägrar lämna utandnings-, urin- eller salivprov, kan det bestämmas att blodprov ska tas på honom eller henne. Tjänstemannen kan tillfälligt avbryta verkställigheten av samhällstjänsten för den tid urin-, saliv- eller blodprovet tolkas eller säkerställs.*

Om den dömd med stöd av utandningsprov konstateras vara alkoholpåverkad, ska Brottspåföljdsmyndigheten vidta de åtgärder som avses i 7 b § eller i 8 § 1 mom. Om den dömd med stöd av urin- eller salivprov konstateras ha använt något berusningsmedel, ska det positiva resultatet från snabbtestet fastställas av ett laboratorium som fyller kvalitetskraven för drogtest. Så ska det också förfaras även om resultatet av snabbtestet är negativt, om det finns grundad anledning att misstänka berusning. Om det fastställda resultatet ger vid handen att den dömd har använt droger som avses i 7 § eller läkemedel som han eller hon inte har rätt att använda, ska Brottspåföljdsmyndigheten vidta de åtgärder som avses i 8 § 1 mom.

7 b §

Brott mot skyldigheter

Om den dömd inte iakttar tjänstgöringsplanen, tidsschemat för tjänstgöringen eller förbudet enligt 7 § 3 mom., skall kriminalvårdsväsendet ge honom eller henne en muntlig eller skriftlig anmärkning.

7 b §

Brott mot skyldigheter

En dömd som inte iakttar en skyldighet enligt 7 § ska av Brottspåföljdsmyndigheten ges en muntlig eller skriftlig anmärkning.

8 §

Grovt brott mot skyldigheter

Om den dömden inte börjar utföra samhällstjänst eller om han eller hon avbryter den eller på något annat sätt grovt bryter mot tjänstgöringsplanen eller tidsschemat för tjänstgöringen eller upprepade gånger eller grovt försummar att iaktta förbudet enligt 7 § 3 mom., skall kriminalvårdsväsendet utan dröjsmål anmäla saken till *allmän* åklagare. Samtidigt skall kriminalvårdsväsendet förbjuda att samhällstjänst inleds eller bestämma att utförandet av tjänsten skall avbrytas.

8 a §

Utredning av brott mot skyldigheter

Om den dömden misstänks för att ha brutit *eller grovt brutit* mot sina skyldigheter enligt 7 §, skall kriminalvårdsväsendet utreda saken. När utredningen genomförs skall den dömden och vid behov en representant för tjänstgöringsplatsen höras.

9 §

Hinder för utförande av tjänsten

Kan samhällstjänst av någon annan orsak än en som nämns i 8 § inte utföras inom den maximitid som anges i 5 § 1 mom., skall kriminalvårdsväsendet underrätta *allmänna* åklagaren om saken. Åklagaren för saken till den domstol som avses i 8 § 2 mom.

11 §

Nytt fängelsestraff

Om åklagaren beslutar att åtala en person som utför samhällstjänst för ett brott som enligt åklagarens bedömning kan medföra fängelsestraff, kan åklagaren underrätta kriminalvårdsväsendet om saken i syfte att förbjuda

8 §

Grovt brott mot skyldigheter

Om den dömden inte börjar utföra samhällstjänst eller om han eller hon avbryter den, *trots en muntlig eller skriftlig anmärkning inte fullgör sina skyldigheter, är berusad på tjänstgöringsplatsen eller vid de sammankomster som verkställigheten av tjänstgöringen kräver eller på något annat sätt grovt bryter mot en skyldighet enligt 7 §, ska Brottspåföljdsmyndigheten* utan dröjsmål anmäla saken till åklagare. *Samtidigt ska Brottspåföljdsmyndigheten* förbjuda att samhällstjänst inleds eller bestämma att utförandet av tjänsten ska avbrytas.

8 a §

Utredning av brott mot skyldigheter

Om den dömden misstänks för att ha brutit mot sina skyldigheter enligt 7 §, *ska Brottspåföljdsmyndigheten* utreda saken. När utredningen genomförs *ska* den dömden *ges möjlighet att bli hörd* och vid behov ska en representant för tjänstgöringsplatsen höras.

9 §

Hinder för utförande av tjänsten

Kan samhällstjänst av någon annan orsak än en som nämns i 8 § inte utföras inom den maximitid som anges i 5 § 1 och 2 mom., *ska Brottspåföljdsmyndigheten* underrätta åklagaren om saken. Åklagaren för saken till den domstol som avses i 8 § 2 mom.

11 §

Nytt fängelsestraff

Om åklagaren beslutar att åtala en person som utför samhällstjänst för ett brott som enligt åklagarens bedömning kan medföra fängelsestraff, kan åklagaren underrätta *Brottspåföljdsmyndigheten* om saken i syfte

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

verkställigheten av tjänstgöringen. Kriminalvårdsväsendet skall när det har fått meddelandet förbjuda att tjänstgöringen inleds eller fortsätts.

att förbjuda verkställigheten av tjänstgöringen. *Brottspåföljdsmyndigheten ska* när den har fått meddelandet förbjuda att tjänstgöringen inleds eller fortsätts.

12 §

12 §

*Avdrag på grund av ett verkställt straff**Avdrag på grund av ett verkställt straff*

Om en dom som avser samhällstjänst har gått i verkställighet fastän den inte har vunnit laga kraft och domen med anledning av ändringssökande ändras till fängelse, skall brottspåföljdsverket från fängelsestraffet dra av den tid som motsvarar den del av straffet som redan har verkställts som samhällstjänst.

Om en dom som avser samhällstjänst har *verkställts eller är under verkställighet* fastän den inte har vunnit laga kraft och domen med anledning av ändringssökande ändras till fängelse, *ska Brottspåföljdsmyndigheten* från det fängelsestraff som ska verkställas dra av den tid som motsvarar den del av straffet som redan har verkställts som samhällstjänst

Brottspåföljdsverket skall från ett gemensamt samhällstjänststraff dra av den del som tidigare har utförts i form av samhällstjänst samt också en tid som motsvarar den del av straffet som har avtjänats som fängelse.

Brottspåföljdsmyndigheten ska från ett gemensamt samhällstjänststraff dra av den del som tidigare har utförts i form av samhällstjänst samt också en tid som motsvarar den del av straffet som har avtjänats som fängelse.

12 a §

Ersättning för skada som orsakats av den som har dömts till samhällstjänst

Till den som ordnar en tjänstgöringsplats eller den som hör till tjänstgöringsplatsens personal eller till en utomstående betalas ersättning med statens medel för en sak- eller personskada som den dömda har orsakat genom vållande vid utförande av arbete eller uppgifter som hör till samhällstjänsten.

Brottspåföljdsmyndigheten ska göra en utredning av skadefallet enligt 1 mom. Ersättningen betalas av Brottspåföljdsmyndigheten. Brottspåföljdsmyndigheten kan för samma sak- eller personskada betala högst 5 000 euro i ersättning.

Bestämmelser om ersättning med statsmedel för skador som har orsakats genom brott finns i brottsskadelagen (1204/2005).

12 b

Beslutsrätt

Direktören för enheten för samhällspåföljder vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om anmälan till åklagaren enligt 8 § 1 mom. och förbud mot inledning av och avbrott i utförandet av samhällstjänsten.

Direktören för enheten för samhällspåföljder, den biträdande direktör som föreskrivs i arbetsordningen eller en brottspåföljdschef beslutar om uppskov av eller avbrott i verkställigheten för viss tid enligt 5 a §, förlängningen av tiden för utförande som fastställts i verkställighetsplanen enligt 6 § 2 mom., tagande av blodprov enligt 7 a §, anmälningen av hinder som avses i 9 § 1 mom. samt om förbudet mot inledandet eller fortsättningen av tjänstgöringen enligt 11 § 1 mom.

Övervakaren eller någon annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som enligt arbetsordningen utsetts för uppgiften beslutar om kontroll av drogfrihet enligt 7 a § bortsett från tagande av blodprov och om tilldelande av en muntlig eller skriftlig varning som avses i 7 b §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på de samhällstjänststraff i fråga om vilka verkställigheten inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.